

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105002/B/2022/36124048425624836

**VPLYV BREXITU NA HOSPODÁRSKE VZŤAHY EÚ
A VEĽKEJ BRITÁNIE**

Bakalárska práca

2022

Branislav Samson

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

VPLYV BREXITU NA HOSPODÁRSKE VZŤAHY EÚ
A VEĽKEJ BRITÁNIE

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekológia a Manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD.

Bratislava 2022

Branislav Samson

Čestné vyhlásenie:

„Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu na tému Vplyv Brexitu na hospodárske vzťahy EÚ a Veľkej Británie som spracoval sám. Všetky zdroje informácií, ktoré som pri písaní práce použil sú uvedené v zozname bibliografických odkazov.“

23.4. 2022

.....

Pod'akovanie

Chcem sa veľmi pekne poďakovať vedúcemu tejto bakalárskej práce, doc. Ing. Tomášovi Dudášovi, PhD. za jeho rady, pripomienky k práci a venovaný čas.

ABSTRAKT

SAMSON, Branislav: *Vplyv Brexitu na hospodárske vzťahy EÚ a Veľkej Británie*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022, 47 strán

Hlavným cieľom práce bolo poskytnúť obraz na vplyv Brexitu na vybrané ekonomické ukazovatele medzi EÚ a Veľkou Britániou. Týmto vybranými ukazovateľmi boli reálne HDP, HDP per capita, obchodná (a čiastočne aj platobná) bilancia medzi EÚ a Veľkou Britániou a stav PZI. Teoretická časť práce bola zameraná na uvedenie do problematiky Brexitu chronologickým popisom udalostí k nemu vedúcich. V tejto časti, v jednotlivých podkapitolách, uvádzame postupne hlavné dôvody, ktoré vplývali na voličov v referende, jednotlivé scenáre, ktoré podľa niektorých autorov prichádzali do úvahy a napokon aj možné ekonomické dopady týchto scenárov. V stručnosti práca popisuje aj možný vplyv Brexitu na ekonomiku, resp. zahraničný obchod SR a taktiež sa v práci uvádza vývoj obchodu medzi EÚ a Veľkej Británie v posledných rokoch. V praktickej časti práce popisujeme aj na základe grafického znázornenia priebeh vývoja spomínaných ukazovateľov. Výsledkom riešenia danej problematiky je konštatovanie, že hoci Brexit vyvolal spočiatku negatívny efekt, po prispôbení sa jednotlivých ekonomík možno očakávať, že daný jav nespôsobí veľké škody a taktiež sa do budúcnosti môžu rozvinúť aj pozitívne aspekty. Pri písaní práce bolo však potrebné vziať do úvahy fakt, že samotný efekt Brexitu možno interpretovať iba v rovine odhadov, nakoľko pre krátkosť pôsobenia daného javu nemožno ešte odsledovať jeho presné dopady.

Kľúčové slová: Brexit, EÚ, HDP, obchodná bilancia, PZI

ABSTRACT

SAMSON, Branislav: *Effects of Brexit on the Economic Relations of the EU and Great Britain*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2022, 47 pages

The main aim of the thesis was to provide a picture of the impact of Brexit on selected economic indicators between the EU and the United Kingdom. These selected indicators were the real GDP, GDP per capita, the trade (and partly also the payment) balance between the EU and the United Kingdom and the state of FDI. The theoretical part of the thesis was focused on introducing Brexit to the issue of chronological description of events leading to it. In this section, in the individual subchapters, we list in turn the main reasons that influenced voters in the referendum, the individual scenarios that some authors considered, and finally the possible economic impacts of these scenarios. The work also briefly describes the possible impact of Brexit on the economy, respectively, foreign trade of the Slovak Republic and also the work presents the development of trade between the EU and the United Kingdom in recent years. In the practical part of the work, we also describe the development of the mentioned indicators based on a graphical representation. The result of solving the problem is the statement that although Brexit initially had a negative effect, after the adjustment of individual economies, it can be expected that the phenomenon will not cause much damage and also positive aspects may develop in the future. However, when writing the thesis, it was necessary to consider the fact that the effect of Brexit itself can only be interpreted at the level of estimates, as the exact effects of the phenomenon cannot yet be traced.

Key words: Brexit, EU, GDP, trade balance, FDI

Obsah

Úvod.....	7
1 Proces odchodu Veľkej Británie z EÚ a analýza faktorov vedúcich k nemu.....	9
1.1 Rozhodovanie o Brexite – formovanie názoru v referende	9
1.1.1 Argumenty strán	9
1.1.2 Najdôležitejšie faktory pri rozhodovaní	10
1.2 Chronológia udalostí vedúcich k Brexitu.....	12
1.2.1 Situácia vo vnútri Veľkej Británie.....	12
1.2.2 Brexit na úrovni Veľká Británia – Európska Únia	14
1.3 Atribúty dohody o vystúpení.....	15
2 Predikcia ekonomického vývoja po Brexite	18
2.1 Hodnotenie možných dopadov Brexitu na ekonomické odvetvia.....	20
2.2 Obchodný vzťah Veľká Británia – Slovensko v kontexte Brexitu	23
2.3 Štruktúra obchodnej dohody medzi EÚ a Veľkou Britániou.....	24
2.4 Prehľad vývoja vzájomného obchodu medzi EU a Veľkou Britániou a prvé efekty novej obchodnej dohody	25
3 Ciele a metodika práce.....	28
4 Analýza hospodárskeho vývoja Veľkej Británie a Európskej Únie pred Brexitom a po ňom	30
4.1 Vývoj HDP a HDP p./c. Veľkej Británie a Európskej Únie	30
4.2 Vývoj zahraničného obchodu.....	34
4.3. Vývoj stavu priamych zahraničných investícií	38
5 Výsledky práce a diskusia.....	40
Záver	43
Zoznam použitej literatúry	44

Úvod

Táto práca má za úlohu priblížiť čitateľovi pohľad na Brexit a jeho ekonomické dôsledky na Európsku Úniu (používaná aj skratka EÚ) a Veľkú Britániu. Odchod Spojeného kráľovstva z európskeho spoločenstva má bezpochyby veľký dopad na ďalšiu budúcnosť Európskej Únie a jej obyvateľov. Neraz sa Veľká Británia označovala spolu s Francúzskom a Nemeckom ako motor EÚ. Množstvo ľudí z iných štátov EÚ si tam našlo prácu, študovalo alebo začalo podnikat'. Vo všetkých týchto oblastiach vyvolalo rozhodnutie britských občanov istú mieru neistoty. V práci sa budeme snažiť poukázať na kľúčové aspekty Brexitu a to najmä z ekonomického hľadiska.

Aby sme však čitateľa dostatočne uviedli do danej problematiky musíme sa najskôr pozrieť na tému Brexitu komplexnejšie. Preto v úvodných pasážach práca opisuje základné postoje a argumenty oboch protistojacich táborov – podporovateľov aj odporcov Brexitu. Ďalej sa v práci nachádza prehľad najdôležitejších faktorov, ktoré najviac ovplyvnili voľby pri rozhodovaní. Vychádza sa pritom zo štúdií a úvah viacerých autorov. V práci sú spomenuté faktory ekonomického, no takisto aj spoločensko-politického charakteru. Pre celkové pochopenie problému je dôležité poznať aj tento kontext. V práci popisujeme taktiež chronologický priebeh udalostí, ktoré sa udiali od referenda až po samotné vystúpenie z Európskej Únie. Opisujeme udalosti na vnútro politickej britskej scéne a taktiež aj to, ako sa dohoda vyvíjala na úrovni vyjednávania medzi Veľkou Britániou a zástupcami EÚ. Následne sa už viac venuje konkrétnym ekonomickým vplyvom, najskôr možným predikciám a scenárom, o ktorých sa uvažovalo pred samotným uskutočnením vystúpenia Británie z Únie, pričom uvádzame aj možné dopady týchto scenárov.

V práci venujeme jednu časť aj vplyvu Brexitu na obchodné vzťahy medzi Veľkou Britániou a Slovenskom, nakoľko Veľká Británia bola vždy dôležitým obchodným partnerom pre Slovenskú republiku a trhy týchto krajín boli z viacerých hľadísk úzko prepojené. V ďalšej časti, ktorá je z ekonomického a obchodného hľadiska mimoriadne dôležitá, opisujeme štruktúru obchodnej dohody, ktorá bola uzavretá medzi Európskou Úniou a Veľkou Britániou a nepochybne sa jedná o kľúčový nástroj pri formovaní, regulovaní a dodržiavaní budúcich ekonomických vzťahov. Na túto štruktúru nadväzujeme prehľadom vývoja obchodu medzi našimi dvoma sledovanými subjektmi, ktorý stručne opisuje obojstranný vývoj importov a exportov produktov a služieb a z nich vyplývajúcu obchodnú bilanciu. Následne uvádzame aj prvé dopady uplatňovania tejto obchodnej

dohody, ktorá sa prakticky uplatňuje po skončení prechodného obdobia, konkrétne od 1. januára 2021.

Toto všetko nás uvádza do praktickej časti práce, v ktorej sledujeme nasledovné ukazovatele: percentuálnu medziročnú zmenu HDP, následne nominálny aj percentuálny vývoj HDP per capita, percentuálny vývoj objemov importov a exportov tovarov aj služieb no a napokon posudzujeme stav PZI, kde porovnávame stav ako prichádzajúcich priamych zahraničných, tak aj investícií daných entít do zahraničných ekonomík. Okrem pohľadu na minulý a súčasný vývoj daných ukazovateľov sa snažíme z dostupných dát pri ukazovateľoch, u ktorých je to možné, určiť aj predikciu ich vývoja v najbližšom období. Samozrejme, pri každom štatistickom ukazovateli sa snažíme aj o poukázanie možného efektu Brexitu, hoci treba uviesť, že vzhľadom na čerstvosť daného opísovaného javu a taktiež neodmysliteľného vplyvu globálnej pandémie COVID-19 ide pri niektorých ukazovateľoch o náročnú úlohu.

Prácu som si vybral a považujem ju za dôležitú z dôvodu, že ide o relatívne nový jav v sociálnych a ekonomických dejinách ľudstva, čomu odpovedá aj súčasný stav poznania v danej téme, kedy táto práca sa zaradí k jednej z nie mnoho takto zameraných prác. Zároveň pokladám danú tému za mimoriadne zaujímavú a dôležitú či už z hľadiska budúceho fungovania EÚ alebo aj možných dopadov na ekonomickú spoluprácu Veľkej Británie a Slovenskej republiky. Zároveň čas ukáže, či sa táto udalosť nestane do budúcnosti precedensom pri možnom vystúpení iných krajín a dobré zanalyzovanie, zmapovanie a posúdenie súčasnej situácie môže byť v budúcnosti veľmi nápomocné.

Celý príbeh Brexitu, čiže vystúpenia Veľkej Británie z Európskej Únie sa začína referendum 23. júna 2016. Následne, ako reakciu na výsledok, Spojené kráľovstvo 29. marca 2017 oznámilo Európskej rade svoj úmysel vystúpiť z EÚ a tým formálne aktivovalo článok 50 Zmluvy o Európskej únii. Za výsledkom referenda možno hľadať viaceré faktory, ktoré rozhodli daným spôsobom. O týchto faktoroch píšeme viac v nasledujúcej časti práce.

1 Proces odchodu Veľkej Británie z EÚ a analýza faktorov vedúcich k nemu

Prvá kapitola práce sa venuje teoretickým východiskám dôležitým pre proces Brexitu. Hovorí o argumentoch strany, ktorá Brexit podporovala ako aj tej, ktorá mu oponovala. Venuje sa taktiež faktorom, ktoré mali najväčší vplyv na rozhodovanie voličov. Následne opisuje chronológiu udalostí na britskej politickej scéne a taktiež na pôde EÚ, ktoré sa diali od referenda až po samotný Brexit. Napokon v nej popisujeme atribúty samotnej dohody o vystúpení Veľkej Británie z EÚ.

1.1 Rozhodovanie o Brexite – formovanie názoru v referende

1.1.1 Argumenty strán

Jedným z dôvodov prečo sa 51,9 % Britov rozhodlo hlasovať za vystúpenie z EÚ bola kampaň rôznych euroskeptických skupín, ktoré ťažili najmä z odporu voči imigrantom, keď živilí myšlienku že imigranti berú dobré pracovné miesta domácomu obyvateľstvu. Tým podporovali u Britov strach z nezamestnanosti. Ale opierali sa aj o ekonomické výdavky Veľkej Británie v súvislosti s členstvom v Európskej únii, pričom zdôrazňovali, že ľudia majú možnosť získať kontrolu späť od Bruselu a ušetriť tak značnú sumu peňazí, ktoré môžu byť využité napríklad v domácom zdravotníckom systéme alebo v iných domácich službách. Niekoľko úradníkov z NHS verejne tvrdilo, že imigrácia vyčerpáva britský zdravotnícky systém.¹

Čo sa týka protistrany, ktorá podporovala zotrvanie Veľkej Británie v Európskej únii, aj tu môžeme sledovať argumentáciu vychádzajúcu z ekonomických rizík. Na tieto riziká upozorňovala veľká skupina ľudí, na čele s vtedajším premiérom Davidom Cameronom, guvernérom Bank of England Markom Carneyom ako aj lídrami veľkých odborových organizácií a obchodných korporácií či známymi televíznymi komentátormi a celebritami. Vtedajší americký prezident Barack Obama dokonca cestoval do Londýna aby britských voličov upozornil na možnú budúcu zhoršenú situáciu pri obchodných rokovaníach s USA vyplývajúcu z Brexitu. Tesne pred konaním referenda vyzval Cameron Kongres odborov na oznámenie, že pokiaľ Veľká Británia opustí EU, priemerná mzda

¹ CLARKE, H.D. - GOODWIN, M. - WHITELEY, P. Why Britain Voted for Brexit: An Individual-Level Analysis of the 2016 Referendum Vote. In *Parliamentary Affairs* [online]. 2017. roč. 70, č. 3. s. 440 - 442. [cit. 2021-12-08]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/pa/gsx005>

britských pracovníkov sa do roku 2030 zníži o 38 libier. Podporovatelia Brexitu obvinili odporcov, že ľudí zbytočne strašia.²

1.1.2 Najdôležitejšie faktory pri rozhodovaní

Celkovo môžeme vyvodiť tri hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú v referende mienku voličov – ekonomická situácia (porovnanie nákladov s benefitmi), pocit identifikácie s komunitou (Euroskepticizmus vs. Eurooptimizmus) a napokon názory politických elít a hodnotové nastavenie voličov. Ekonomické záujmy a identity nie sú v celej Európskej únii jednotné, ale interagujú s národnými inštitúciami a elitami. Verejná mienka o európskej integrácii sa líši v závislosti od očakávaného účinku integrácie na sociálny štát. Väčšia integrácia znamená niečo iné pre sociálne výdavky v krajine, ako je Spojené kráľovstvo, ktoré majú nízku úroveň, a niečo iné v krajine, ako je Švédsko, kde sú sociálne výdavky vysoké. To sa odráža v názoroch na európsku integráciu. Národná identita je kľúčom k verejnej mienke, ale miera, do akej pocit exkluzívnej národnej identity ubera podporu európskej integrácii, závisí od toho, do akej miery sú národné elity nejednotné. Tam, kde sú elity názorovo zjednotené, národná identita a európska integrácia majú tendenciu koexistovať a tam, kde sú rozdelené, národná identita produkuje euroskepticizmus.³

Pri ekonomických faktoroch sa upriamuje veľká pozornosť najmä na typ zamestnania a vzdelanie. Ľudia so zamestnaním vyžadujúcim si veľkú úroveň ľudského kapitálu ťažili z výhod, ktoré im členstvo Veľkej Británie v Európskej únii poskytovalo. Individuálne výhody európskej integrácie odvodené od ľudského kapitálu a príjmu sa neustále spájajú s vyššou úrovňou podpory. Naopak ľudia s menej kvalifikovaným zamestnaním a nižšou úrovňou vzdelania pociťujú vďaka voľnému pohybu pracovných síl značnú konkurenciu od podobných pracovníkov z iných krajín. Z toho možno vyvodiť záver, že ľudia s vyšším sociálnym „statusom“ (vyššie zamestnanie a vzdelanie) podporujú európsku integráciu, zatiaľ čo tí s nižším statusom sú viac náchylní byť proti. Pokračovanie podpory integrácie bude závisieť od schopnosti európskeho spoločenstva reagovať na ekonomické požiadavky svojich občanov. Inými slovami, od tých, ktorí sú najmenej schopní profitovať z členstva v EU, by sa nemalo očakávať, že budú podporovať EU len preto, že členstvo v EU je výhodné

² CLARKE, H.D. - GOODWIN, M. - WHITELEY, P. Why Britain Voted for Brexit: An Individual-Level Analysis of the 2016 Referendum Vote. In *Parliamentary Affairs* [online]. 2017, roč. 70, č. 3, s. 440 - 442. [cit. 2021-12-08]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/pa/gsx005>

³ HOOGE, L. - MARKS, G. Calculation, Community and Cues: Public Opinion on European Integration. In *European Union Politics* [online]. 2005, roč. 6, č. 4, s. 436 - 437. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116505057816>

pre ich národ ako celok.⁴ Tento záver sa potvrdzuje aj ohľadom kvality vzdelania, keďže ľudia s nízkou alebo strednou úrovňou dosiahnutého vzdelania sú výrazne viac euroskeptickí ako vysokoškolsky vzdelaní Európania.⁵

Čo sa týka faktora, že volič hlasujúci v referende sa cíti byť súčasťou určitej komunity, v Británii začali cítiť odpor voči migrantom. Môžeme povedať, že tento odpor voči imigrantom bol kľúčový faktor, ktorý zohral pri referende veľkú úlohu. Dôvodom môže byť starnúca populácia Spojeného kráľovstva, ktorá hľadá izoláciu od národnej, rasovej a náboženskej rozmanitosti spojenej s globalizáciou.⁶ Pocit národnej identity možno celkovo považovať za ešte dôležitejší ako ekonomické faktory. Výlučná národná identita sa mobilizuje proti európskej integrácii v krajinách, kde je politická elita polarizovaná pri európskej integrácii, kde sú politické strany rozdelené a kde sú silné radikálne pravicové strany.⁷ Ľudia s výhradnou národnou identitou sú viac ovplyvniteľní pri formovaní svojich názorov na integráciu ako ľudia so zmiešanými identitami.⁸

Čo sa týka posledného faktora a to vplyvu politických strán a elít na rozhodovanie ľudí, môžeme povedať, že sila vplyvu závisí od toho, na koľko existuje zhoda medzi politickými elitami a ako silné sú väzby voličov na politické strany. Stanovisko politickej strany k otázke európskej integrácie môže pôsobiť ako podnet pre priaznivcov tejto strany. Sila tohto efektu sa však výrazne líši v závislosti od charakteristík strany, národného kontextu a jednotlivých podporovateľov strany. Dôležitosť otázky európskej integrácie pre stranu a vzťah jednotlivca k strane ovplyvňujú silu prepojenia medzi straníckymi pozíciami a názorom voličov.⁹

⁴ GABEL, M. - PALMER, H.D. Understanding variation in public support for European integration. In *European Journal of Political Research* [online]. 1995, roč. 27, č. 1, s. 10 - 13. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00627.x>

⁵ HAKHVERDIAN, A. et al. Euroscepticism and education: A longitudinal study of 12 EU member states, 1973–2010. In *European Union Politics* [online]. 2013, roč. 14, č. 4, s. 535. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116513489779>

⁶ MATTI, J. - ZHOU, Y. The political economy of Brexit: explaining the vote. In *Applied Economics Letters* [online]. 2017, roč. 24, č. 16, s. 1133-1134. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/13504851.2016.1259738>

⁷ HOOGE, L. - MARKS, G. Does Identity or Economic Rationality Drive Public Opinion on European Integration? In *PS: Political Science & Politics* [online]. 2004, roč. 37, č. 3, s. 418. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1017/S1049096504004585>

⁸ VÖSSING, K. Transforming public opinion about European integration: Elite influence and its limits. In *European Union Politics* [online]. 2015, roč. 16, č. 2, s. 171. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116515572167>

⁹ RAY, L. When Parties Matter: The Conditional Influence of Party Positions on Voter Opinions about European Integration. In *The Journal of Politics* [online]. 2003, roč. 65, č. 4, s. 992. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/1468-2508.t01-1-00121>

Na to, aby sme komplexne vysvetlili fenomén, akým je hlasovanie o Brexite, musíme tiež preskúmať faktory, ktoré odlišujú Spojené kráľovstvo od všetkých ostatných krajín, ktoré nehlasovali za odchod z EÚ. V rozsahu, v akom pomerne slabý zmysel pre európsku identitu Britov prispel k hlasovaniu o Brexite, je rozumné dospieť k záveru, že udržanie politickej únie si vyžaduje primerane vysoký stupeň spoločnej identity medzi jednotlivcami žijúcimi v tejto únii. Vzhľadom na to, že relatívne hlboko zakorenený zmysel Britov pre národnú (skôr než európsku) identitu je v rámci EÚ do istej miery jedinečný, referendum o Brexite pravdepodobne nebude mať účinok, ktorým by ostatné krajiny nasledovali Britániu.¹⁰

1.2 Chronológia udalostí vedúcich k Brexitu

1.2.1 Situácia vo vnútri Veľkej Británie

Pre pochopenie Brexitu je potrebné priblížiť si pozadie a chronológiu udalostí, ktoré k nemu viedli. Náš historický prierez udalosťami môžeme začať v roku 1973, kedy Spojené kráľovstvo vstúpilo do Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Názory na toto členstvo sa však od počiatku v politických aj spoločenských kruhoch odlišovali. Vládnucou stranou bola v tom čase Labouristická, ktorá bola značne rozdelená a boli v nej silné proti-európske názory. Na druhej strane konzervatívci pod vedením Margaret Thatcherovej výrazne presadzovali zotrvanie. Ako sa ukázalo v referende, 67 % hlasujúcich s ňou súhlasilo. Napriek ratifikácii Maastrichtskej zmluvy, pri ktorej sa taktiež ozývali jej odporcovia, si Veľká Británia udržala od Európskej Únie určitý odstup, napríklad nikdy neprijala spoločnú menu euro. Avšak množstvo hlasov, ktoré v minulosti podporovali členstvo Veľkej Británie v európskom spoločenstve, začalo byť viac skeptických, najmä ohľadne údajnej bruselskej byrokracie. Finančná kríza v roku 2008 a následné ďalšie udalosti ako strach z prílevu imigrantov a utečencov prehĺbili tieto negatívne postoje. V roku 2013 vtedajší britský premiér David Cameron sľúbil, že pokiaľ konzervatívci vyhrajú voľby, usporiada referendum o zotrvaní Veľkej Británie v Európskej únii. Nakoľko Konzervatívna strana vo voľbách skutočne vyhrala, konalo sa referendum už v skôr spomínanom dátume. Ako problém pre Davida Camerona sa ukázala nejednotnosť jeho vlastnej strany. Zatiaľ čo on sám podporoval zotrvanie v EÚ, iní významní členovia vrátane Borisa Johnsona, boli proti. Ďalším silným odporcom bol Nigel Farage, ktorý si osvojil argumentáciu imigrantmi.

¹⁰ CARL, N. - DENNISON, J. - EVANS, G. European but not European enough: An explanation for Brexit. In *European Union Politics* [online]. 2019, roč. 20, č. 2, s. 299. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116518802361>

Napriek tomu sa zdalo, že Cameron presadí svoju iniciatívu a hlas za zotrvanie zvíťazí. Napokon však ako vieme, Briti sa z rôznych dôvodov rozhodli pre odchod. David Cameron odstúpil z funkcie premiéra a uvoľnil post inému kandidátovi, ktorý mal previezť krajinu týmto procesom. Po Cameronovi nastúpila do úradu Theresa May, ktorú čakala neľahká úloha. Proces Brexitu mal pôvodne trvať 2 roky – od formálneho začiatku v marci 2017 do marca 2019. Napriek veľkým snahám Mayovej, ktorej situáciu komplikovali členovia jej vlastnej strany a aj napriek predĺženiu lehoty zo strany EU až do októbra 2019 sa nepodarilo uzavrieť dohodu o Brexite. Viackrát bola jej dohoda v parlamente pri hlasovaní odmietnutá, pričom veľkým problémom bola najmä otázka hranice medzi Írskou republikou, členom EU, a Severným Írskom, súčasťou Veľkej Británie.¹¹

Tzv. Protokol o Írsku a Severnom Írsku hovorí o tom, že bez ohľadu na podobu vzťahov medzi EU a Spojeným kráľovstvom zostane hranica medzi Írskom a Severným Írskom bez fyzických kontrol. V prípade plánu, ktorý vyrokovala Theresa May, mala celá Veľká Británia zostať v colnej únii s Európskou Úniou. Táto cesta bola ale neprijateľná pre tvrdých zástancov Brexitu. Napokon v máji 2019 oznámila svoju rezignáciu. Po nej do funkcie nastúpil Boris Johnson, ktorý sľúbil, že 31. októbra krajina opustí Úniu či už s dohodou, alebo bez nej. Čo sa týka „írskej“ otázky, dohoda od Borisa Johnsona zahŕňala do pravidiel EÚ iba Severné Írsko. Pri zvyšku Veľkej Británie sa kontroly mali vykonávať.¹² Keď už sa zdalo, že bude dodržaný termín Brexitu 31. októbra, parlament požiadal Borisa Johnsona aby požiadal o predĺženie času. Medzitým sa ozývalo množstvo hlasov za opakovanie referenda. Po tom, ako Johnson nie príliš ochotne požiadal o odklad, požadoval nové voľby do Dolnej snemovne britského parlamentu, nakoľko v ňom sedelo stále dosť opozičných Labouristov, ktorí mohli dohodu blokovat'. Pri Johnsonovej popularite sa prirodzene opozícia volieb bála. Johnson však vedel, že jedine voľby ukončia patovú situáciu, ktorá stála za naťahovaním celého procesu. Napokon vo voľbách ktoré sa konali v decembri 2019 získal Johnson väčšinu o 80 kresiel čo mu otvorilo dvere k Brexitu dokorán a zároveň zmarilo akékoľvek šance na opakovanie referenda. Potom sa už potrebná legislatíva schválila veľmi rýchlo, opozičný odpor sa stal irelevantným a keď 29. januára

¹¹ KIRBY, J. A short history of the long road to Brexit. In: Vox [online] [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.vox.com/2020/1/31/21083573/brexit-news-boris-johnson-timeline-eu-uk>

¹² KIRBY, J. The UK and EU have a new Brexit agreement. But it's not a done deal yet. [online] [cit. 2022-03-29]. Dostupné na: <https://www.vox.com/world/2019/10/17/20918879/brexit-deal-boris-johnson-european-union-irish-backstop>

schválil dohodu Európsky parlament, proces Brexitu bol po formálnej stránke de facto na konci.¹³

1.2.2 Brexit na úrovni Veľká Británia – Európska Únia

Po tom ako sa občania Spojeného kráľovstva v referende vyjadrili za vystúpenie z Európskej únie, 29. marca 2017 Spojené kráľovstvo formálne oznámilo Európskej rade, že má v úmysle vystúpiť z EÚ a tým formálne aktivovalo článok 50. Hlavný vyjednávač EÚ Michel Barnier a minister pre vystúpenie z Európskej únie David Davis odštartovali 19. júna 2017 prvé kolo rokovaní o Brexite. Rokovania sa zameriavali na otázky týkajúce sa práv občanov, finančné vyrovnanie, hranice Severného Írska a ďalšie otázky týkajúce sa oddelenia. Celkovo sa uskutočnilo 7 kôl takýchto rokovaní. 28. februára 2018 Európska komisia uverejnila návrh dohody o vystúpení medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom. Tvorilo ho šesť častí a protokol o Írsku a Severnom Írsku. V nadväznosti na rokovania, ktoré sa uskutočnili od 13. do 19. marca 2018, predložili vyjednávači EÚ a Spojeného kráľovstva verziu návrhu dohody o vystúpení, z ktorej vyplynul dovtedy dosiahnutý pokrok v rokovaní. Obe strany sa dohodli na nasledovných oblastiach - práva občanov, finančné vyrovnanie, prechodné obdobie, otázky týkajúce sa oddelenia. Pokiaľ ide o otázku hranice medzi Severným Írskom a Írskom, vyjednávači sa dohodli, že by sa mala dosiahnuť dohoda o právne funkčnej verzii riešenia „so zabezpečovacím mechanizmom“ ako časti právneho textu dohody o vystúpení. Hlavný vyjednávač EÚ pre Brexit Michel Barnier 15. novembra 2018 odovzdal návrh znenia dohody o Brexite predsedovi Európskej rady Donaldovi Tuskovi, ktorý navrhol, aby sa dohoda sfinalizovala a sformalizovala na mimoriadnom samite 25. novembra 2018. Vedúci predstavitelia členských štátov EU tento návrh dohody na danom samite schválili. Predsedníčka vlády Spojeného kráľovstva Theresa May zaslala 20. marca 2019 predsedovi Európskej rady Donaldovi Tuskovi list, v ktorom ho požiadala o predĺženie lehoty podľa článku 50 do 30. júna 2019. Lídrami EU bolo ponúknuté predĺženie Brexitu do 22. mája 2019 v prípade, ak by Parlament Spojeného kráľovstva schválil v krátkom čase dohodu o vystúpení. V opačnom prípade lídri EÚ súhlasili s odložením Brexitu do 12. apríla 2019. Vzhľadom na odmietnutie dohody o vystúpení v Dolnej snemovni sa predseda rozhodol zvolať zasadnutie Európskej rady na 10. apríla 2019. Predsedníčka vlády Spojeného kráľovstva Theresa May zaslala 5. apríla 2019

¹³ KIRBY, A short history of the long road to Brexit [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na internete: <https://www.vox.com/2020/1/31/21083573/brexit-news-boris-johnson-timeline-eu-uk>

predsedovi Európskej rady Donaldovi Tuskovi list, v ktorom ho žiadala o ďalšie predĺženie lehoty podľa článku 50. Navrhla dátum 30. júna 2019. Lídri EÚ sa na mimoriadnom samite 10. apríla 2019 dohodli na predĺžení lehoty podľa článku 50 do konca októbra 2019. Lídri uviedli, že ak obe strany ratifikujú dohodu o vystúpení skôr, Spojené kráľovstvo z Únie vystúpi v prvý deň nasledujúceho mesiaca. Európska komisia 17. októbra 2019 odporučila, aby Európska rada schválila revidovanú dohodu o vystúpení, za ktorou už v tom čase stál ako britský premiér Boris Johnson, vrátane revidovaného protokolu o Írsku a Severnom Írsku. Európska rada túto revidovanú dohodu schválila. Táto dohoda by umožnila riadený odchod Spojeného kráľovstva z Európskej únie. Spojené kráľovstvo adresovalo dva dni po schválení dohody predsedovi Európskej rady Donaldovi Tuskovi žiadosť o predĺženie lehoty podľa článku 50 do 31. januára 2020. Európska Rada tejto žiadosti vyhovel s cieľom poskytnúť viac času na ratifikáciu dohody o vystúpení. Ak by dohodu o vystúpení ratifikovali obe strany, Spojené kráľovstvo mohlo vystúpiť aj skôr, a to 1. decembra 2019 alebo 1. januára 2020. Predseda Európskej rady Charles Michel a predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová podpísali 24. januára 2020 v Bruseli dohodu o vystúpení. Neskôr v ten istý deň ju v Londýne podpísal aj predseda vlády Boris Johnson. Spojené kráľovstvo oznámilo 29. januára EÚ dokončenie svojich vnútorných postupov potrebných na nadobudnutie platnosti dohody o vystúpení. V ten istý deň schválil dohodu Európsky parlament. 30. januára EÚ túto dohodu ratifikovala, čím sa samotný odchod Veľkej Británie formálne zavŕšil.¹⁴ EÚ a Spojené kráľovstvo sa 24. decembra 2020 dohodli na dohode o obchode a spolupráci, kt. bola následne 30. podpísaná všetkými relevantnými osobami. Predbežne sa vykonávala od 1. januára 2021, plnú platnosť nadobudla 1. mája.¹⁵

1.3 Atribúty dohody o vystúpení

Prvou časťou sú spoločné ustanovenia, ktoré stanovujú územnú pôsobnosť Dohody o vystúpení, kľúčové definície a spôsob, akým sa má uplatniť v Spojenom kráľovstve po dni odchodu. Nasledujú práva občanov, kde sa stanovilo, že voľný pohyb mohol pokračovať až do konca prechodného obdobia, ktoré umožní občanom EÚ a Spojeného kráľovstva

¹⁴ Európska rada - Rada Európskej únie. Brexit. In *Európska rada - Rada Európskej únie* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-after-referendum/>

¹⁵ Európska rada - Rada Európskej únie. Rokovania medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom o budúcom vzťahu. In *Európska rada - Rada Európskej únie* [cit. 2022-04-10]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-negotiations-on-the-future-relationship/>

pohybovať sa medzi Spojeným kráľovstvom a členskými štátmi EÚ, ako to v čase dohody povoľovali právne predpisy EÚ. Ďalej sa v dohode nachádzajú ustanovenia o odlúčení, ktoré boli určené na vytvorenie usporiadaného odchodu z EÚ. Čo sa týka prechodného obdobia, toto obdobie, označované aj ako implementačné obdobie, bolo určené na preklopenie obdobia medzi dátumom odchodu Spojeného kráľovstva z EÚ a nadobudnutím platnosti nových dohôd o partnerstve medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ. Prechod podľa dohody mal prebiehať do konca decembra 2020 s možnosťou predĺženia až na dva roky. Spojené kráľovstvo počas prechodného obdobia až na niekoľko výnimiek naďalej uplatňovalo právo EÚ, ako keby bolo členským štátom. Spojené kráľovstvo však nemalo žiadne inštitucionálne zastúpenie a žiadnu úlohu pri rozhodovaní. Inštitúcie EÚ mali pokračovať vo vykonávaní svojich právomoci podľa práva EÚ vo vzťahu k Spojenému kráľovstvu. Ďalej boli v dohode riešené aj finančné vysporiadanie, inštitucionálne a záverečné ustanovenia, kde sa okrem iného riešil aj spôsob, akým sa majú riešiť spory týkajúce sa Dohody o vystúpení. Napokon, súčasťou Dohody je aj Protokol o výsostných územiach na Cypre a Protokol o Gibraltári. Všetky spomínané oblasti sa v podstate nezmenili v porovnaní s verziou tejto dohody z novembra 2018. Najvýznamnejším rozdielom medzi návrhmi z októbra 2019 a návrhmi stanovenými v Dohode z novembra 2018 je to, že predchádzajúca „poistka“ (otázka Severného Írska) zachovala oveľa komplexnejší súbor vzťahov o obchode s tovarom medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom cez plánované colné územie Spojeného kráľovstva a EÚ. Predošlé riešenie tejto otázky tiež prinieslo oveľa väčší súlad s právom a normami EÚ, a preto potenciálne obmedzilo schopnosť Spojeného kráľovstva odchýliť sa od takýchto noriem a vykonávať nezávislú obchodnú politiku. Revidovaný protokol sa oveľa dôraznejšie zameriava na získanie čo najväčšej slobody pre Spojené kráľovstvo pri riadení svojich hospodárskych vzťahov, pričom si stále zachováva, pokiaľ je to možné, otvorenú hranicu na írskom ostrove. Ak sa pozrieme na niektoré časti tohto protokolu, čo sa týka colných opatrení, zatiaľ čo predchádzajúca verzia udržiavala Spojené kráľovstvo v colnej únii s EÚ, nová dohoda o vystúpení znamená, že celé Spojené kráľovstvo (vrátane Severného Írska) opúšťa colnú úniu EÚ. Z právneho hľadiska zostáva Severné Írsko súčasťou colného územia Spojeného kráľovstva. Severné Írsko bude zahrnuté do dohôd o voľnom obchode Spojeného kráľovstva. V praxi však môže Severné Írsko uplatňovať mnohé colné pravidlá EÚ a medzi Veľkou Britániou a Severným Írskom bude v skutočnosti existovať colná a regulačná hranica. Revidovaný protokol taktiež umožňuje zhromaždeniu Severného Írska poskytnúť „súhlas“ s niektorými nariadeniami EÚ, ktoré pokračujú v Severnom Írsku. Oblasť, ktoré zostávajú rovnaké ako v protokole o vystúpení z novembra 2018 sú individuálne práva,

spoločný cestovný priestor, spolupráca medzi severom a juhom, jednotný trh s elektrinou, pravidlá riadenia a ochranné opatrenia.¹⁶

¹⁶ SEELY, A. et al. The October 2019 EU UK Withdrawal Agreement. [online]. 2019. s. 4 - 7. [cit. 2022-03-13]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8713/>

2 Predikcia ekonomického vývoja po Brexite

V tejto časti práce najskôr rozoberieme scenáre, ako mohol fungovať vzťah EU – Veľká Británia po Brexite. Vznikali rôzne scenáre, najčastejšie sa spomínali tie, ktoré tu popisujeme. Prvou možnosťou je aplikovať nórsky model. Nórsko má neobmedzený prístup na jednotný trh a akceptuje štyri základné slobody (kapitál, služby, tovar a osoby). Musí automaticky akceptovať všetky pravidlá a nariadenia EÚ, ale v Bruseli nemá žiadne slovo. Nórsko musí za tieto privilégia prispievať do rozpočtu EÚ – nie toľko ako plnoprávny člen, ale stále významnú ročnú sumu. Nórsko sa musí podriaďovať jurisdikcii Súdneho dvora EÚ. Pristúpenie Nórska k schengenskému priestoru a jednotnému trhu bráni tomu, aby hranica so Švédskom predstavovala podobné problémy ako hranica okolo Severného Írska.¹⁷

Okrem nórskeho scenára môžeme rozoznať aj švajčiarsky. Švajčiarsky scenár predpokladá o niečo voľnejšie väzby s EÚ, no stále by zahŕňal dohodu o voľnom obchode s tovarom s EÚ. Neexistovala by žiadna dohoda o voľnom obchode so službami. Bilaterálne dohody Švajčiarska však zahŕňajú akceptovanie veľkých oblastí regulácie EÚ a voľného pohybu osôb.¹⁸

Tretím modelom je colná únia ako s Tureckom. Turecko vstúpilo do colnej únie EÚ v roku 1996, vďaka čomu sa s jeho priemyselnými a poľnohospodárskymi výrobkami môže obchodovať bez ciel. Turecko a EÚ majú spoločné vonkajšie clá, ale v skutočnosti to znamená, že Turecko musí dodržiavať clá EÚ. Hotové výrobky obsahujúce diely a komponenty z rôznych krajín podliehajú zložitým pravidlám pôvodu. Turecko nie je členom jednotného trhu ani nepodlieha jurisdikcii Súdneho dvora EÚ a ani neplatí do rozpočtu EÚ. Ako člen colnej únie je Turecko povinné ponúkať zvyšku sveta rovnaké vonkajšie clá ako EÚ. Keďže však Turecko nie je členským štátom, nevzťahujú sa naň recipročne žiadne bilaterálne obchodné dohody, ktoré EÚ uzatvára s cieľom poskytnúť členom EÚ privilegovaný prístup na zahraničné trhy. Táto asymetria podporuje dovoz, ale bráni vývozu.¹⁹

¹⁷ ADAM, R.G. *Brexit: Causes and Consequences* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2020. s. 130 - 131. [cit. 2022-03-19]. ISBN 978-3-030-22225-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22225-3>

¹⁸ EBELL, M., WARREN, J. The long-term economic impact of leaving the EU. In *National Institute Economic Review* [online]. 2016, roč. 236, s. 129. [cit. 2022-03-14]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/002795011623600115>

¹⁹ ADAM, R.G. *Brexit: Causes and Consequences* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2020. s. 131 – 132. [2022-03-19]. ISBN 978-3-030-22225-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22225-3>

Štvrtým možným scenárom bola dohoda o voľnom obchode. V tomto prípade by si Británia zanechala plný alebo aspoň čiastočný prístup k trhu Európskej Únie. Nemusela by sa pritom musieť riadiť podľa pravidiel EÚ v otázke voľného pohybu osôb a iných pravidiel. Oproti iným štátom by si navyše mohla uplatňovať svoju vlastnú obchodnú politiku. Británia by mala stále množstvo ekonomických výhod a zároveň je splnená aj požiadavka EÚ, že nečlenská krajina nemôže požívať všetky výhody jednotného trhu.²⁰

Výsledkom Brexitu bez dohody by boli pravidlá WTO, kde jadrom je princíp najvyšších výhod, ktorý stanovuje, že členovia WTO nemôžu diskriminovať ostatných členov. Obchodné podmienky ponúkané jednému členovi musia byť ponúkané všetkým členom, a tak sa so všetkými členmi WTO musí zaobchádzať rovnako. Špeciálne, výlučné vzťahy sú nezlučiteľné s týmto princípom. Colné únie a zóny voľného obchodu sú v súlade s pravidlami WTO za predpokladu, že nediskriminujú vonkajšie krajiny. Mnohí zástancovia Brexitu požadovali návrat k pravidlám WTO, pretože tieto pravidlá obsahujú minimum politického zasahovania do síl voľného trhu.²¹

K spomínaným teóriám môžeme pripojiť aj dve ďalšie. CETA je modelom pomerne hlbkej obchodnej dohody aj keď je veľmi obmedzená v sektoroch služieb. Má komplexné pokrytie a je najaktuálnejším príkladom dohody o voľnom obchode medzi vyspelými ekonomikami. Relevantnosť tohto modelu pre Spojené kráľovstvo je však značne obmedzená, pretože neberie do úvahy veľkú časť trhového práva EÚ, ktoré by si Spojené kráľovstvo s najväčšou pravdepodobnosťou chcelo ponechať, aby maximalizovalo svoj prístup na jednotný trh EÚ. CETA však podľa autora mohla byť užitočným vzorom na urýchlenie budúcich rokovaní Spojeného kráľovstva o jeho vlastnej bilaterálnej obchodnej dohode napríklad s Kanadou alebo inými vyspelými ekonomikami, ale nie s EÚ. Asociačné dohody, ktoré nadobudli platnosť v roku 2016 s Ukrajinou, Gruzínskom a Moldavskom, mali pre Spojené kráľovstvo niekoľko zaujímavých črt. Týkajú sa ich komplexnej štruktúry a vysokého stupňa začlenenia do jednotného trhu pre tri zo štyroch slobôd (voľný pohyb tovaru, služieb a kapitálu, nie však osôb). Dôvod vylúčenia nie je v dohodách vysvetlený, ale je to zrejme preto, že EÚ mala obavy z veľkého prílevu migrantov, čo sa zhoduje s

²⁰ CHANG, W.W. Brexit and its economic consequences. In *The World Economy* [online]. 2018, roč. 41, č. 9, s. 7. [cit. 2022-03-09]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/twec.12685>

²¹ ADAM, R.G. *Brexit: Causes and Consequences* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2020. s. 132. [cit. 2022-03-19]. ISBN 978-3-030-22225-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22225-3>

primárnym záujmom Spojeného kráľovstva. Ide o odklon od zaužívanej normy, že všetky štyri slobody sa vždy spájajú do jedného balíka.²²

2.1 Hodnotenie možných dopadov Brexitu na ekonomické odvetvia

Čo sa týka vplyvu na medzinárodný obchod, úroveň ciel a necolných opatrení uplatňovaných na dovoz do Spojeného kráľovstva a vývoz zo Spojeného kráľovstva by mohla byť ovplyvnená Brexitom. Tieto prekážky obchodu by sa mohli zvyšovať alebo znižovať v závislosti od dohôd dosiahnutých medzi Spojeným kráľovstvom, EÚ a krajinami mimo EÚ. Necolné prekážky medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ by mohli byť nižšie ako tie, ktorým čelia iné krajiny mimo EÚ, pretože Spojené kráľovstvo a EÚ začínajú s rovnakými predpismi. V závislosti od dosiahnutej dohody však stále môžu existovať určité prekážky. Napríklad, ak sa Spojené kráľovstvo nachádza mimo colnej únie EÚ, vývozom môžu vzniknúť dodatočné náklady na vybavenie potrebnej dokumentácie na preukázanie pravidiel pôvodu. EÚ tiež ponúka podnikom so sídlom mimo jednotného trhu menší prístup k finančným službám a iným trhom.²³

Čo sa týka ekonomickej vzájomnej závislosti s ohľadom na priame zahraničné investície (PZI) medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, zahraničný obchod a PZI môžu byť navzájom substituentmi alebo komplementmi, pričom je potrebné rozlišovať medzi vertikálnymi a horizontálnymi PZI. Ak sú PZI potrebné na vybudovanie predajnej spoločnosti v cudzej krajine, tento vertikálny typ PZI je v podstate predpokladom exportu, a teda komplementom. Podobne, ak sú PZI potrebné na fungovanie medzinárodných výrobných reťazcov, sú komplementom pre obchod. Ak však PZI povedú k vytvoreniu výrobných prevádzok v cudzej krajine na uspokojenie miestneho dopytu, prípadne s cieľom vyhnúť sa obchodným bariéram (clá, netarifné obmedzenia) tento typ horizontálnych PZI nahrádza priamy export. Špeciálnym typom PZI, ktoré zapájajú do medzinárodného obchodu tretie krajiny, sú platformové PZI: Korporácie z Ázie alebo USA investujú v Spojenom kráľovstve, a táto investícia im slúžila ako vstupná brána na trh EU. Vyššie obchodné náklady vo vzťahu s Veľkou Britániou budú mať preto tendenciu znižovať vertikálne PZI, ale môžu podporiť horizontálne PZI nakoľko to prináša investorom možnosť

²² EMERSON, M. Which Model for Brexit? In: DA COSTA CABRAL, N. - RENATO GONÇALVES, J. - CUNHA RODRIGUES, N. eds. *After Brexit* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2017. s. 6. [cit. 2022-03-08]. ISBN 978-3-319-66670-9. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/978-3-319-66670-9_9

²³ TETLOW, G. - STOJANOVIC, A. *Understanding the economic impact of Brexit*. [online]. 2018. s. 13. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/understanding-economic-impact-brexit>

vyhnúť sa tarifným aj netarifným prekážkam, zatiaľ čo PZI z tretích krajín by mohli byť presmerované zo Spojeného kráľovstva do kontinentálnej Európy.²⁴

Odchod z EÚ by mohol ovplyvniť atraktivnosť Spojeného kráľovstva pre zahraničných investorov. Existujú minimálne tri dôvody, prečo PZI do Spojeného kráľovstva mohli byť posilnené členstvom v EÚ – a teda prečo by sa mohli v dôsledku Brexitu znížiť. Prvým je voľný pohyb kapitálu, teda jedna zo štyroch slobôd jednotného trhu EÚ, ktorý uľahčil investorom z iných členských štátov EÚ investovať v Spojenom kráľovstve. Druhým dôvodom je, že účasť na jednotnom trhu EÚ robí Spojené kráľovstvo atraktívnou exportnou platformou pre nadnárodné spoločnosti. Môžu využiť relatívne atraktívne podnikateľské prostredie Spojeného kráľovstva a zároveň si môžu užívať bezproblémový obchod so zvyškom EÚ. Posledným tretím dôvodom je to, že prevádzka z krajiny EÚ je obzvlášť atraktívna pre veľké nadnárodné spoločnosti, ktoré majú zložité dodávateľské reťazce alebo siete dcérskych spoločností v rôznych krajinách v rámci bloku. Jednotný trh EÚ, vrátane spoločných nariadení a možnosti voľného pohybu zamestnancov medzi krajinami, znižuje náklady na koordináciu pre tieto druhy spoločností.²⁵

Odchod Spojeného kráľovstva z EU má vplyv aj na obchod so službami. V Británii hrajú veľmi dôležitú úlohu finančné služby, Brexit tak mohol priamo ovplyvniť ekonomické centrum Londýna, tzv. City of London, kde sa nachádzajú banky, finančné inštitúcie a prominentné právnické firmy. Očakávalo sa, že z Londýna odíde približne 12 000 finančných expertov. Z celkového počtu približne 250 000 ľudí pracujúcich vo finančnom sektore to nie je žiadna životne dôležitá strata. Väčšina týchto ľudí sa mohlo presunúť do Dublinu, Paríža, Frankfurtu alebo Luxemburgu. Frankfurt očakával, že priláka okolo 5000 finančných expertov. Goldman Sachs malo v úmysle urobiť z Frankfurtu svoje regionálne sídlo a predať svoju budovu v Londýne. Shell a Unilever, obe britsko-holandské spoločné spoločnosti, oznámili, že presunú ťažisko svojich európskych operácií na kontinent. Bloomberg sa chystal presunúť väčšinu svojich aktivít do Amsterdamu. Približne 40 % spoločností v oblasti správy majetku diverzifikovalo svoje operácie do Paríža, Frankfurtu

²⁴ FELBERMAYR, G. et al. *Economic Effects of Brexit on the European Economy* [online]. 2017. s. 5. [cit. 2021-03-25]. Dostupné na: <https://www.econstor.eu/handle/10419/219507>

²⁵ TETLOW, G. - STOJANOVIC, A. *Understanding the economic impact of Brexit*. [online]. 2018. s. 14 - 15. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/understanding-economic-impact-brexit>

alebo Dublinu. City of London prežilo Brexit, no v jeho dôsledku sa nemohlo určitým stratám vyhnúť.²⁶

Štúdia Open Europe, ktorá vyšla rok pred referendom, sa taktiež zaoberala dopadmi rôznych scenárov Brexitu. V najhoršom prípade scenára Brexitu – keď Spojené kráľovstvo nevyrokuje novú dohodu s EÚ a nepristúpi k princípu voľného obchodu a deregulácie – bude to mať trvalý vplyv na stratu 2,2 % HDP v roku 2030. Druhou možnosťou bolo, že Spojené kráľovstvo uzatvára komplexnú dohodu o voľnom obchode so zvyšnou EÚ. Tu dosahuje trvalá strata HDP do roku 2030 -0,81 %. Tento scenár zahŕňa určité úspory zo zníženého ročného čistého príspevku, aj keď predpokladáme, že Spojené kráľovstvo stále platí určitú platbu v rámci dohody o voľnom obchode. Tretím scenárom bolo, že Spojené kráľovstvo uzatvára dohodu o voľnom obchode s EÚ a kombinuje ju s jednostranným prístupom voľného obchodu voči zvyšku sveta. To by mohlo priniesť dodatočné zisky vo výške 0,75 % HDP prostredníctvom odstránenia ciel a zavedenia nízko nákladovej konkurencie z iných častí sveta, čo by znížilo náklady a podporilo špecializáciu. Okrem toho Spojené kráľovstvo presadzuje aj ambiciózny program deregulácie, ktorý prináša zisky 0,7 %. Takýto prístup by posunul Spojené kráľovstvo späť do čiernych čísel s konečným ziskom blahobytu vo výške 0,64 % HDP, opäť vrátane menšieho príspevku do rozpočtu ako v prvom scenári dohody o voľnom obchode. To by sa dalo ešte posunúť mimoriadne ambicióznym prístupom deregulácie, ktorý by posunul celkový zisk na 1,55 %. Tu sa opäť predpokladal najoptimistickejší scenár, že Spojené kráľovstvo je schopné vyhnúť sa akémukoľvek príspevku do rozpočtu EÚ.²⁷

Analýza, ktorá vychádzala z dohody dosiahnutej medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom v novembri 2018 a predpokladala Britskou vládou preferovaný scenár opustenia Únie 29. marca 2019 sa zameriavala na porovnanie scenáru zotrvania VB v EÚ a rôznymi formami odchodu. Zameriava sa na britskou vládou uprednostňovaný výsledok, keď by Spojené kráľovstvo opustilo EÚ v marci 2019, vstúpilo do prechodného obdobia trvajúceho do decembra 2020, počas ktorého by sa obchodné opatrenia v podstate nezmenili, a potom by opustilo jednotný trh EÚ a colnú úniu a prešlo by na Dohodu o voľnom obchode s EÚ, kde by získalo pomerne veľkú mieru suverenity v oblasti regulácii. Posudzoval aj účinok scenára, v ktorom celé Spojené kráľovstvo zostane na jednom colnom území s EÚ dlhší čas.

²⁶ ADAM, R.G. *Brexit: Causes and Consequences* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2020. s. 236. [cit. 2022-03-19]. ISBN 978-3-030-22225-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22225-3>

²⁷ BOOTH, S. et al. *The Consequences, challenges & opportunities facing Britain outside EU*. [online]. 2015. s. 78 – 79. [cit. 2022-04-16]. Dostupné na: <https://static.mediapart.fr/files/2016/05/25/brexit-etudeoe.pdf>.

V tomto prípade by boli prísnejšie regulačné obmedzenia stanovené protokolom o Írsku a Severnom Írsku. Porovnáva sa tiež vládou navrhovaná dohoda so scenárom odchodu bez dohody, kde by sa Spojené kráľovstvo vrátilo k obchodovaniu podľa pravidiel WTO. Autori zistili, že prekážky obchodu a migrácie z dlhodobého hľadiska znižujú úroveň HDP v porovnaní so scenárom, v ktorom Spojené kráľovstvo zostane v EÚ. Scenár bez dohody, v rámci ktorého sa Spojené kráľovstvo vráti k obchodovaniu s EÚ podľa podmienok WTO má ešte väčší ekonomický vplyv. Možno to odôvodniť najmä vyššími prekážkami vývozu a dovozu služieb, ktoré odrádzajú od obchodu a investícií a v konečnom dôsledku znamenajú, že pracovníci Spojeného kráľovstva sú menej produktívni, ako by boli, keby Spojené kráľovstvo zostalo v EÚ.²⁸

Brexit by mohol ovplyvniť aj obchodnú politiku EÚ. Napríklad takzvaný „Soft“ Brexit, kde Spojené kráľovstvo zostáva de facto na jednotnom trhu a colnej únii, pričom stráca vplyv na rozhodovanie EÚ, by mohol zmeniť obchodnú politiku EÚ viac ako tzv. „Hard“ Brexit. V prvom prípade by vplyv EÚ v obchodných rokovaniach zostal nezmenený, pričom by sme mohli očakávať malé premiestnenie britských firiem, ktoré by už EÚ v obchodnej politike nezastupovala. Medzitým je menej pravdepodobné, že tvrdý Brexit povedie k zmenám v obchodnej politike EÚ, keďže firmy závislé od regionálnej a globálnej hospodárskej integrácie sa s väčšou pravdepodobnosťou presídlia do EÚ. Cezhraniční dodávatelia služieb a výroba v nadnárodných dodávateľských reťazcoch by si zachovali zastúpenie v obchodnej politike EÚ.²⁹

2.2 Obchodný vzťah Veľká Británia – Slovensko v kontexte Brexitu

Čo sa týka zahraničného obchodu Spojené kráľovstvo bolo pre Slovensko vždy jedným z hlavných obchodných partnerov. Hoci všetko záviselo od konečnej podoby zmluvy o Brexite, hlavným cieľom bolo odstránenie regulačných bariér či rôznych obmedzení, ktoré by mohli výrazne negatívne ovplyvniť budúce ekonomické a obchodné vzťahy. Hlavnú pozornosť je potrebné zamerať na automobilový priemysel. Proces Brexitu, teda vystúpenie Veľkej Británie z Európskej únie by mal veľký dopad nielen na britskú, európsku, ale aj svetovú ekonomiku. Vplyv Brexitu na ekonomiku Slovenska nebude len v znižovaní

²⁸ HANTZSCHE, A. - KARA, A. - YOUNG, G. The economic effects of the UK government's proposed Brexit deal. In *The World Economy* [online]. 2019, roč. 42, č. 1, s. 5 - 18. [cit. 2022-03-08]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/twec.12770>

²⁹ DE VILLE, F. - SILES-BRÜGGE, G. The Impact of Brexit on EU Trade Policy. In *Politics and Governance* [online]. 2019, roč. 7, č. 3, s. 15. [cit. 2022-03-14]. Dostupné na: <https://doi.org/10.17645/pag.v7i3.2102>

možného ekonomického rastu, ale aj v zamestnanosti a raste cien. Vzhľadom na veľkosť ekonomických vzťahov medzi Slovenskom a Spojeným kráľovstvom a množstvo tovarov a služieb, ktoré sa vyváža do Spojeného kráľovstva, by tzv. Tvrdý Brexit bol pre slovenský zahraničný obchod veľmi nepriaznivý. Mohol by spôsobiť výrazné oslabenie a spomalenie slovenskej ekonomiky. Produkty, ktoré sa v čase pred Brexitom exportovali do Spojeného kráľovstva, by bolo potrebné umiestniť na nové exportné trhy, inak by sa výroba a export spomalili alebo zastavili. Slovensko mohlo utrpieť výraznú stratu a pokles zahraničného obchodu. Veľmi dôležitou oblasťou vzťahov medzi Spojeným kráľovstvom a Slovenskom je pohyb pracovnej sily. S prihliadnutím na danú problematiku by mal byť kľúčový dôraz kladený na postavenie slovenských pracovníkov vo Veľkej Británii a taktiež britských robotníkov na Slovensku v rámci dôsledkov sociálneho a ekonomického rozvoja.³⁰

2.3 Štruktúra obchodnej dohody medzi EÚ a Veľkou Britániou

Dohoda o obchode a spolupráci bola podpísaná 30. decembra 2020, predbežne sa vykonáva od 1. januára 2021 a platnosť nadobudla 1. mája 2021. V dohode o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom sa stanovujú preferenčné dojednania v oblastiach, ako je obchod s tovarom a so službami, digitálny obchod, duševné vlastníctvo, verejné obstarávanie, letectvo a cestná doprava, energetika, rybolov, koordinácia sociálneho zabezpečenia, presadzovanie práva a justičná spolupráca v trestných veciach, tematická spolupráca a účasť na programoch Únie. Opiera sa o ustanovenia, ktorými sa zabezpečujú rovnaké podmienky a dodržiavanie základných práv. Integrálnou súčasťou tejto dohody je dohoda o voľnom obchode.³¹ Od 1. januára 2021 už Spojené kráľovstvo nebude súčasťou colnej únie EÚ. Všetky colné kontroly a formality požadované podľa práva EÚ, vrátane vstupných a výstupných predbežných colných vyhlásení, sa preto budú vzťahovať na všetok tovar vstupujúci na colné územie EÚ zo Spojeného kráľovstva alebo opúšťajúci toto colné územie do Spojeného kráľovstva. Netýka sa to obchodu s tovarom medzi EÚ a Severným Írskom, kde sa bude uplatňovať Protokol o Írsku a Severnom Írsku zahrnutý v dohode o vystúpení. Dohoda sa týka nielen obchodu s tovarom a službami, ale aj širokej škály ďalších

³⁰ KORDOS, M. British-Slovak Foreign Trade Relations: Consequences of Brexit. In *Marketing and Management of Innovations* [online]. 2019, č. 3, s. 351. [cit. 2022-01-01]. Dostupné na: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-26>

³¹ Európska komisia. Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. In *Európska komisia* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_sk

oblastí v záujme EÚ, napríklad investícií, hospodárskej súťaže, štátnej pomoci, daňovej transparentnosti, leteckej a cestnej dopravy, energetiky a udržateľnosti, rybolovu, ochrany údajov či koordinácie sociálneho zabezpečenia. Stanovujú sa ňou nulové clá a nulové kvóty na všetok tovar, ktorý spĺňa príslušné pravidlá pôvodu. Okrem ustanovení nulových ciel na tovar dohoda tiež obmedzuje poplatky, ktoré môžu colné orgány účtovať za poskytnuté služby. Obchodovanie podľa podmienok dohody o voľnom obchode, bude nevyhnutne veľmi odlišné v porovnaní s bezproblémovým obchodom, ktorý umožňuje colná únia a jednotný trh EÚ. Ide najmä o pravidlá pôvodu, ktoré sa budú uplatňovať na tovar, aby sa naň vzťahovali preferenčné obchodné podmienky podľa dohody. Ďalej všetok dovoz bude podliehať colným formalitám a bude musieť spĺňať pravidlá dovážajúcej strany a napokon všetok dovoz do EÚ musí spĺňať všetky normy EÚ a bude podliehať regulačným kontrolám a kontrolám na účely bezpečnosti, zdravia a iných verejných politík. Od 1. januára už Spojené kráľovstvo nebude využívať princípy voľného pohybu osôb, slobodného poskytovania služieb a slobody usadiť sa. V dôsledku toho poskytovatelia služieb zo Spojeného kráľovstva stratia svoje automatické právo ponúkať služby v celej EÚ. Musia spĺňať pravidlá hostiteľskej krajiny každého členského štátu, pretože už nebudú mať prospech z koncepcie „krajiny pôvodu“ alebo koncepcie „pasu“, podľa ktorej povolenia vydané jedným členským štátom podľa pravidiel EÚ umožňuje prístup na celý jednotný trh EÚ. Dohoda zabezpečuje značnú úroveň otvorenosti pre obchod so službami a investície, ktorá presahuje základné ustanovenia Všeobecnej dohody WTO o obchode so službami (GATS), ktorej zmluvnými stranami sú EÚ aj Spojené kráľovstvo, a je úmerná záväzkom prijatým EÚ s inými priemyselne vyspelými tretími krajinami na celom svete. Rovnako ako vo všetkých svojich dohodách o voľnom obchode si EÚ plne zachováva právo regulovať svoje vlastné trhy.³²

2.4 Prehľad vývoja vzájomného obchodu medzi EU a Veľkou Britániou a prvé efekty novej obchodnej dohody

V hotovostnom vyjadrení sa hodnota obchodu Spojeného kráľovstva s EÚ vo všeobecnosti zvýšila od začiatku porovnateľných záznamov o obchode medzi Spojeným kráľovstvom a EÚ v roku 1999. Významnými výnimkami z tohto trendu boli roky 2008 až

³² Európska komisia. Questions & Answers: EU-UK Trade and Cooperation Agreement. In *Európska komisia* [online]. [2022-04-21]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2532

2009, keď sa obchod znížil v dôsledku globálnej finančnej krízy – hodnota vývozu a dovozu z EÚ klesla o 8 % a potom medzi rokmi 2019 a 2020, keď sa obchod v dôsledku pandémie koronavírusu zmenšil, hodnota vývozu do EÚ klesla o 14 %, zatiaľ čo hodnota dovozu klesla o 19 %. Podiel celkového vývozu Spojeného kráľovstva smerujúceho do EÚ vo všeobecnosti za posledných 15 – 20 rokov postupne klesal – v roku 2006 predstavovala EÚ 54 % celkového vývozu Spojeného kráľovstva, hoci do roku 2020 to bolo 42 %. Čo sa týka dovozu, v roku 2002 bolo 58 % dovozu Spojeného kráľovstva z EÚ. V rokoch 2014 až 2018 to zostalo na úrovni približne 53 % a potom kleslo na 51 % v roku 2019 a 50 % v roku 2020. V roku 1999 smerovalo 60 % všetkého vývozu tovaru zo Spojeného kráľovstva do EÚ. Tento podiel odvtedy vo všeobecnosti klesal a v roku 2020 bol 47 %. Na rozdiel od toho, EÚ má konzistentný podiel na vývoze služieb zo Spojeného kráľovstva – od roku 1999 zostal na úrovni približne 40 %. Podiel tovaru dovážaného do Spojeného kráľovstva pochádzajúceho z EÚ zostal od roku 1999 pomerne konzistentný a medzi rokmi 2002 a 2006 prudko vzrástol. Vo všeobecnosti podiel dovozu služieb pochádzajúceho z EÚ od roku 1999 klesol z najvyššej úrovne 57 % v roku 2003 na 48 % v roku 2019. Tento podiel medzi rokmi 2019 a 2020 výrazne klesol, zo 48 % na 43 %. V hotovostnom vyjadrení hodnota dovozu služieb do Spojeného kráľovstva z EÚ klesla o niečo viac 50 miliárd libier medzi rokmi 2019 a 2020. Celkovo zaznamenalo Spojené kráľovstvo obchodný deficit s EÚ každý rok od roku 1999 (kedy začali porovnateľné záznamy). Obchodný deficit Spojeného kráľovstva s EÚ vyvrcholil na úrovni -3,7 % HDP Spojeného kráľovstva v roku 2016 a bol -3,4 % v roku 2019, predtým, ako klesol na -2,3 % v roku 2020. Veľkosť obchodného deficitu Spojeného kráľovstva s EÚ sa v rokoch 2019 až 2020 znížila o 36 % v hotovostnom vyjadrení, keďže hodnota dovozu Spojeného kráľovstva z EÚ klesala výraznejšie ako hodnota vývozu do EÚ – obchodný deficit s tovarom EÚ klesol o 13 %, pričom hodnota obchodného prebytku Spojeného kráľovstva so službami vzrástla o 68 %. Naopak, Spojené kráľovstvo zaznamenávalo od roku 2009 každý rok obchodný prebytok s krajinami mimo EÚ. Tento prebytok dosiahol vrchol na úrovni 2,5 % HDP Spojeného kráľovstva v roku 2019 a zostal zachovaný zhruba rovnaký v roku 2020, hoci peňažná hodnota obchodného prebytku Spojeného kráľovstva s krajinami mimo EÚ sa medzi rokmi 2019 a 2020 znížila o niečo viac ako 5 %.³³

Za obdobie január – júl 2021 obchodná dohoda podľa odhadov znížila vývoz tovaru do EÚ o 14 % a o 24 % dovoz z EÚ. Vplyv na export sa väčšinou sústreďuje na výrazný

³³ WARD, M. Statistics on UK-EU trade. [online]. 2021, s. 18 - 20. [cit. 2022-04-07]. Dostupné na internete: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/>

pokles v januári 2021, zatiaľ čo import vykazuje pretrvávajúce negatívne vplyvy počas všetkých mesiacov. Zníženie obchodu prinieslo odhadovaný zásah do ekonomiky Spojeného kráľovstva vo výške približne 44 miliárd libier, pričom 32,5 miliardy je strata pri potenciálnom dovoze do Spojeného kráľovstva a 11 miliárd pri vývoze do EÚ. Počas prvých siedmich mesiacov roku 2021 26 – 32 % vývozu Spojeného kráľovstva do EÚ, ktorý by mohol vstúpiť v rámci nulovej colnej sadzby, napokon nevstúpil. Napriek obchodnej dohode s nulovou colnou sadzbou a nulovými kvótami firmy nakoniec platia tarify, aby sa vyhli byrokratickým nákladom na uplatnenie nulovej tarify. Obchodná dohoda mala tiež nepriaznivý vplyv na obchod so službami s EÚ, pričom hneď po začiatku uplatňovania dohody sa odhadovalo, že vplyv na vývoz a dovoz služieb do EÚ bude v prvom polroku 2021 predstavovať - 11,5 %, resp. -37 %.³⁴

Na konci prechodného obdobia Brexitu v januári 2021 sa vývoz tovaru zo Spojeného kráľovstva do krajín EÚ v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom znížil o 45 percent a dovoz sa znížil o 33 percent. Dovozy z EÚ je stále pod úrovňou pred pandémiou, pričom 52 percent všetkého obchodu v prvých 10 mesiacoch roku 2021 bolo s krajinami mimo EÚ.³⁵

³⁴ AYELE, Y., LARBALESTIER, G., TAMBERI, N. POST BREXIT: TRADE IN GOOD AND SERVICES (II). [online]. 2021, s. 1. [cit. 2022-04-07]. Dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/post-brex-it-ii-trade-in-goods-and-services/>

³⁵ WHALE, S. - ARNETT, G. How Brexit and the pandemic changed UK trade in 4 charts. In: *POLITICO* [online]. [cit. 2022-04-11]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/how-brexit-and-the-pandemic-changed-uk-trade/>

3 Ciele a metodika práce

Hlavným cieľom práce je poskytnúť obraz o ekonomickom vývoji vo vzťahu Veľká Británia – EU v období pred a po odchode Veľkej Británie z Európskej únie. Naplnenie hlavného cieľa práce pozostáva zo splnenia viacerých čiastkových cieľov. Prvým čiastkovým cieľom je uviesť čitateľa do obsahu práce, predstaviť mu v úvode štruktúru práce a taktiež dôvody voľby danej témy. Druhým čiastkovým cieľom je predstaviť pozorovaný subjekt, v tomto prípade Spojené Kráľovstvo, a to uvedením základných faktov, ktoré sa ho týkajú. Tretím čiastkovým cieľom je poskytnúť prehľad udalostí, ktoré viedli k samotnému Brexitu a to ako vo vnútri Veľkej Británie, tak aj vo vzťahu Veľká Británia – Európska Únia. Údaje sú sprostredkované chronologicky, aby pomohli k pochopeniu celého procesu, ktorý sa odohrával na dvoch úrovniach. Nasledným čiastkovým cieľom je taktiež poukázať na hlavné body samotnej Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ, ktorá je základným ťažiskovým dokumentom pre celý proces Brexitu. Dohoda sa dotýka viacerých oblastí, ktoré v danej časti rozoberáme, pričom najdôležitejším bodom a zároveň rozdielom konečnej dohody od predchádzajúcej je tzv. Protokol o Severnom Írsku. Tento bod sa snažíme zvlášť dôrazne objasniť. Ďalším čiastkovým cieľom je priblížiť dôvody, ktoré podľa autorov mohli mať vplyv na rozhodovanie voličov pri referende. V tejto časti poukazujeme na možné príčiny výsledku daného referenda, pričom nadväzujeme na argumenty strán podporovateľov resp. odporcov Brexitu a snažíme sa nájsť odpovede na otázky, ktoré kladieme v úvode práce. V ďalšej časti práce prinášame prierez scenárov akými sa Brexit mohol uberať, nakoľko ide o stále veľmi čerstvú a dynamickú tému. Taktiež ponúkame pohľad na možné ekonomické dopady jednotlivých scenárov na nami sledované ekonomické ukazovatele, teda úroveň HDP, obchod s tovarmi a službami a priame zahraničné investície. Pridruženou témou je taktiež otázka migrácie, nakoľko ide o problematiku, ktorú nemožno v súvislosti s Brexitom a v kontexte predchádzajúcich ukazovateľov ignorovať. V ďalšej podkapitole poskytujeme obraz o možnom dopade Brexitu na ekonomiku a obchod Slovenskej republiky, nakoľko trhy Veľkej Británie a Slovenska boli vždy úzko prepojené. Za ďalší čiastkový cieľ možno označiť poskytnutie informácií o štruktúre uzavretej obchodnej dohody, v ktorej sú obsiahnuté kľúčové body o budúcom fungovaní obchodu v oblasti tovarov a služieb medzi EÚ a Veľkou Britániou a zároveň je základom a teoretickým východiskom pre praktickú časť práce. Uvádzame aj prvé badateľné efekty po začatí účinnosti dohody. Ako premostenie a teoretický úvod do praktickej časti sme použili opis vývoja obchodu s tovarom a službami medzi EÚ a Veľkou Britániou. Táto časť má za

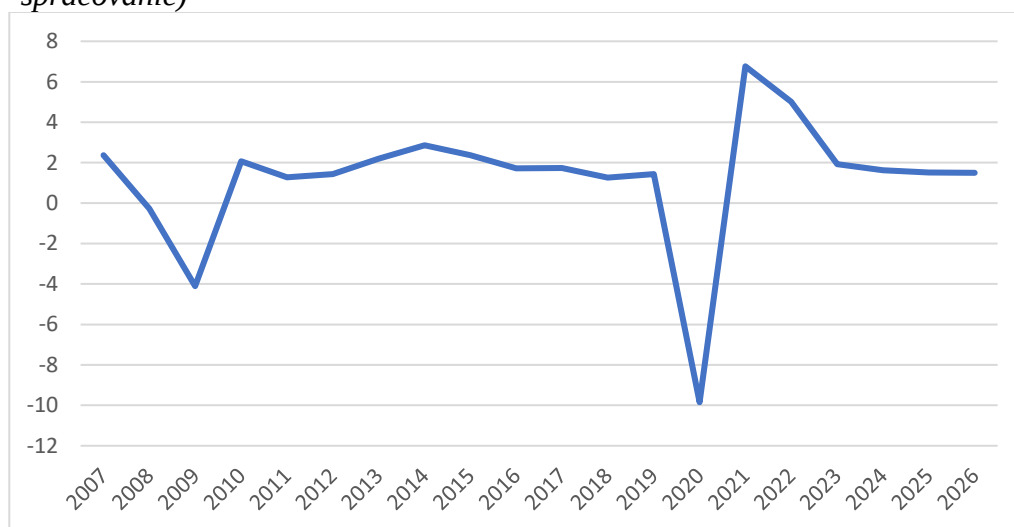
cieľ poukázať na minulý vývoj ich vzájomného obchodu a obchodnej bilancie. V *praktickej časti je čiastkovým cieľom* metódou komparácie, teda porovnávania údajov z minulého, súčasného, ale v niektorých prípadoch aj budúceho obdobia, ukázať na vývoj hlavných ekonomických ukazovateľov (HDP, HDP/p.c., stav PZI a vývoj objemu importov a exportov v oblasti produktov a služieb). Pri ukazovateľoch HDP, HDP/p.c. a vývoji objemu importov a exportov produktov a služieb (opisujeme importy aj exporty zvlášť) používame dáta Medzinárodného menového fondu a Eurostatu – zvlášť pri dátach venujúcich sa EU ako celku, pričom sledujeme vývoj od finančnej krízy z rokov 2007-2008 až po predikcie do roku 2026 – platí v prípade Medzinárodného menového fondu (pomocou predikcií sa snažíme okomentovať možný budúci vplyv Brexitu na ekonomiku Veľkej Británie). Cieľom je popísať medziročné percentuálne zmeny v daných ukazovateľoch, pričom v inkriminovanom období od roku 2020 sa snažíme vyextrahovať efekt Brexitu, aj keď treba uviesť, že pre veľkú aktuálnosť daného javu môžeme veľa vecí iba odhadovať. Na základe odhadov, ktoré vyplývajú z údajov formulujeme tézy o možných vplyvoch Brexitu. Pri PZI vychádzame zo štatistík UNCTAD. Pri tomto ukazovateli je sledovacia doba kratšia, nakoľko porovnávame stav priamych zahraničných investícií medzi Veľkou Britániou Európskou Úniou bez Veľkej Británie, čo nám umožňuje vidieť reálny príspevok Veľkej Británie do ekonomiky EU. Porovnávame stav priamych zahraničných investícií a to ako tých, ktoré smerujú do daných krajín, tak aj tých, ktoré z daných celkov odchádzajú do iných ekonomík, pričom sú vyjadrené ako percento HDP. Napokon v záverečnej časti práce máme za cieľ metódou indukcie zosumarizovať výsledky práce a poukázať na výhodnosť, resp. nevýhodnosť Brexitu pre zúčastnené strany.

4 Analýza hospodárskeho vývoja Veľkej Británie a Európskej Únie pred Brexitom a po ňom

V praktickej časti práce sa zameriavame na popisnú charakteristiku základných makroekonomických ukazovateľov. Sledujeme ich priebeh od finančnej krízy z rokov 2007-2008 pričom porovnáme priebeh do Brexitu s priebehom po Brexite. Z tohto hľadiska považujeme za kľúčové obdobie rokov 2020 až 2022 nakoľko práve toto je pre aktuálnosť témy najdôležitejšia etapa vývoja. Okrem opisu minulého vývoja sa snažíme aj o stanovenie predikcie na najbližšie obdobie v medziach v ktorých je to možné pričom takisto vychádzame z dostupných štatistík. Začíname opisom vývoja percentuálneho rastu reálneho HDP (t. j. pri konštantných cenách). Pre korektnosť je potrebné dodať, že vychádzame z údajov Medzinárodného menového fondu z októbra 2021 a taktiež, že vplyv Brexitu nie je možné separovať od vplyvu globálnej pandémie COVID-19.

4.1 Vývoj HDP a HDP p./c. Veľkej Británie a Európskej Únie

Graf 1 Vývoj reálneho HDP v Spojenom kráľovstve v rokoch 2007-2026 (%) (Vlastné spracovanie)

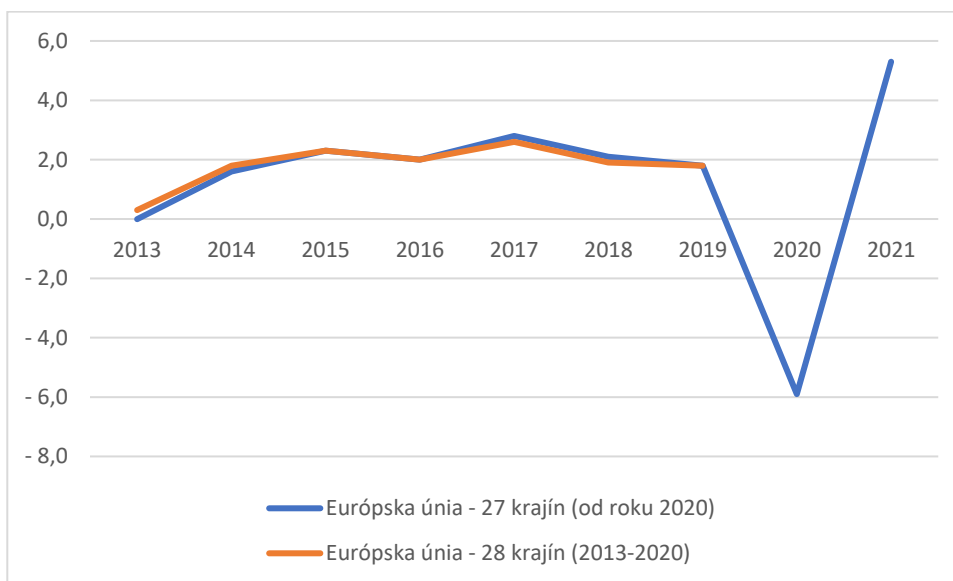

Zdroj údajov: IMF World Economic Outlook Database October 2021

Pri opise percentuálneho vývoja HDP so začiatkom v roku 2007 môžeme konštatovať, že v období kedy sa finančná kríza na britskom HDP najviac podpísala t.j. v rokoch 2008 a 2009 vidíme razantnú zmenu z nárastu na úrovni 2,3 % až na výše štvorpercentný pokles v roku 2009. V nasledujúcom pokrízovom období sleduje stabilný pozvoľný rast na úrovni od vyše jedného až do takmer troch percent. Počnúc rokom 2015

následne sledujeme mierne znižovanie rastu až na zhruba 1,2 % v roku 2018. V roku 2020 sledujeme ostrý prepád najmä v dôsledku pandémie o takmer 10 %. Istú úlohu tu však nepochybne zohráva už aj začínajúci Brexit. Dôležitým z hľadiska tejto práce je údaj za rok 2021, kedy môžeme sledovať rast HDP, ktorý bol vyšší ako priemerný rast v štátoch EÚ. Možno formulovať hypotézu, že vďaka uvoľnenejšiemu prístupu k riešeniu pandémie, ktorý presadzoval britský premiér Boris Johnson a ktorý bol často v rozpore s opatreniami, ktoré uplatňovala väčšina štátov EÚ, možno sledovať daný dynamickejší rast. Tu by sa dal nájsť prvý bod kedy samostatná pandemická politika Veľkej Británie mohla viesť k lepším ekonomickým výsledkom ako do veľkej miery koordinovaná politika EÚ. V ďalších rokoch pre ktoré MMF uvádza predikciu možno sledovať stabilizáciu rastu na úrovniach, ktoré sú nielen predpandemické, ale aj predbrexitové. Z tohto faktu možno formulovať antitézu o negatívnych, resp. o absencii pozitívnych efektov Brexitu a argumentovať proti jeho výhodnosti. Na tento fakt má určite vplyv aj nastavená budúca obchodná politika medzi EÚ a Veľkou Britániou.

Graf 2 Vývoj reálneho HDP v EÚ 27/28 v rokoch 2013-2021 (%)

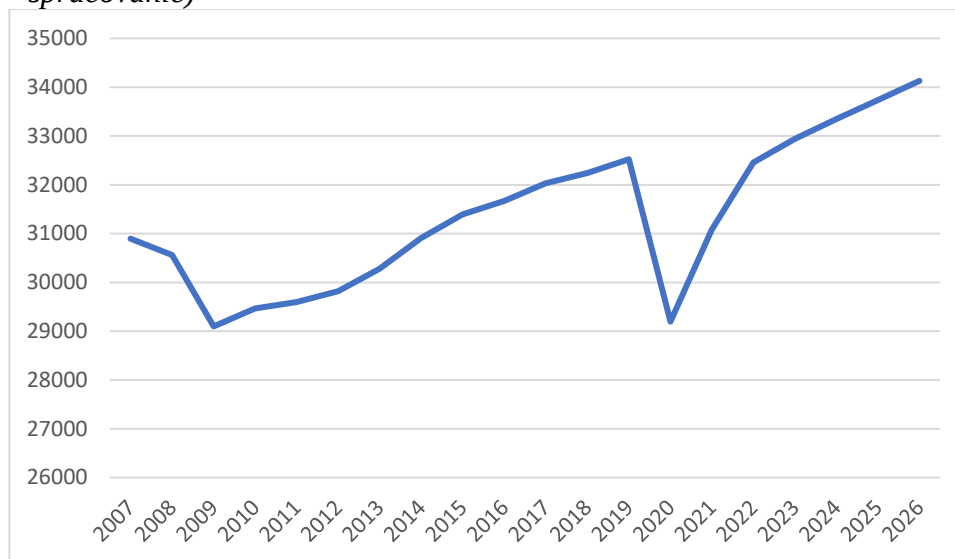

Zdroj údajov: Eurostat

Keď sa pozrieme na vývoj rastu reálneho HDP v samotnej Európskej únii (od roku 2013 po rok 2020 – 28 členských štátov, od roku 2020 – 27 členských štátov), začíname na de facto nulovom raste v roku 2013, ktorý sa postupne zvyšuje pod hranicu dvojpercentného rastu, až ju v rokoch 2015 resp. 2016 prekonáva a v roku 2017 krivka dosahuje dovtedajšie maximum keď sa približuje k hranici troch percent. V rokoch 2018 a 2019 sa úroveň rastu

opäť znižuje k dvom percentám. V krízových rokoch 2020 a 2021 môžeme najskôr vidieť pokles o 5,9 %, čo je výrazne nižšia hodnota ako pokles reálneho HDP v Spojenom kráľovstve, na druhej strane v roku 2021 graf prechádza do 5,3-percentného rastu, čo je menší medziročný nárast ako v prípade Spojeného kráľovstva, avšak v komparácii s predchádzajúcim poklesom sa EU dokázala vrátiť na predkrízovú úroveň HDP.

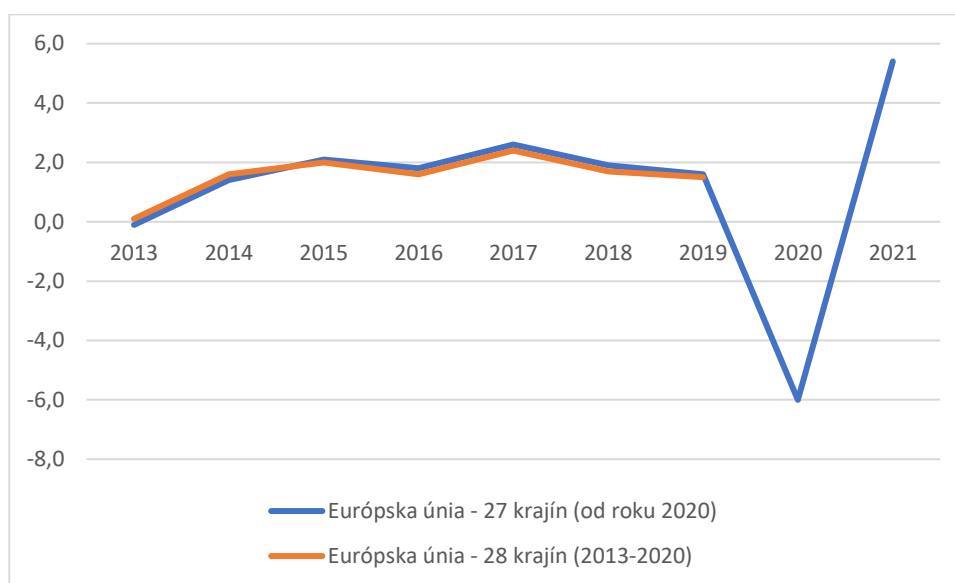
Graf 3 Vývoj HDP p./c. v Spojenom kráľovstve v rokoch 2007-2026 (GBP) (Vlastné spracovanie)

Zdroj údajov: IMF World Economic Outlook Database October 2021

Efekt finančnej krízy je logicky badateľný aj na grafe HDP/p.c., kde môžeme pri porovnaní rokov 2007 a 2009 vidieť pokles o takmer 6 %. Následne môžeme vidieť ako táto hodnota pravidelným tempom stúpa až dosahuje maximum v roku 2019, pred začiatkom pandemickej krízy. Pri porovnaní rokov 2009 a 2019 môžeme konštatovať celkový nárast o viac ako 11 %. Čo sa týka roku 2020, vidíme takmer identický prepád v porovnaní s celkovým reálnym HDP a to o takmer 9 %. Pokrízové oživenie takisto v podstate kopíruje graf reálneho HDP, kedy nárast predstavuje 6,44 %. Čo sa týka prognózy, ktorú nám graf ponúka, môžeme vidieť postupný nárast až na hodnotu presahujúcu 34-tisíc libier v roku 2026, čo je značný nárast aj v porovnaní s predkrízovým rokom 2019. V percentuálnom vyjadrení v porovnaní s rokom 2019, v roku 2026 by mal byť HDP per capita vyšší o takmer 5 % a v porovnaní s rokom 2020, kedy dosiahol minimum, ide o nárast o takmer 17 %.

Graf 4 Vývoj HDP p./c. v EÚ27/28 v rokoch 2013-2021 (%) (Vlastné spracovanie)

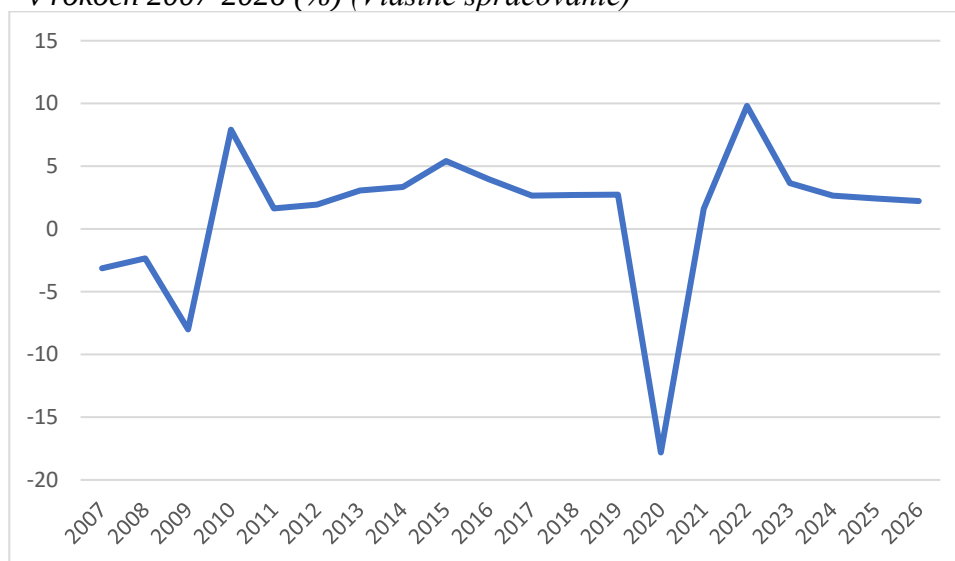

Zdroj údajov: Eurostat

Graf vývoja rastu reálneho HDP per capita v Európskej únii de facto až na malé odchýlky kopíruje vývoj celkového reálneho HDP, ktorý sme už popísali v predchádzajúcom grafe.

4.2 Vývoj zahraničného obchodu

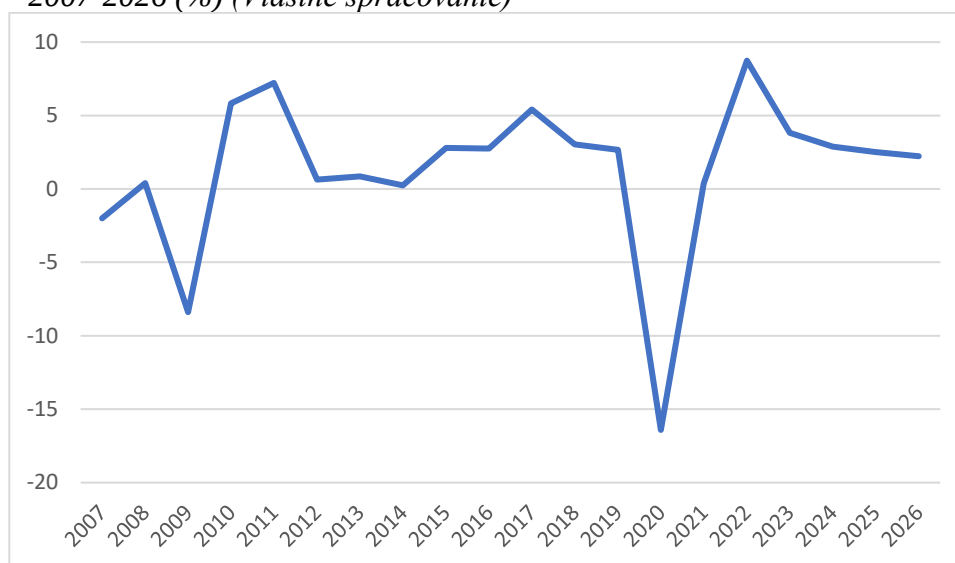
Graf 5 Medziročná zmena objemu importov produktov a služieb v Spojenom kráľovstve v rokoch 2007-2026 (%) (Vlastné spracovanie)

Zdroj údajov: IMF World Economic Outlook Database October 2021

Čo sa týka veľkosti objemu importov produktov a služieb, po období poklesu importu v dôsledku finančnej krízy vidíme v grafe pokrizový takmer 8-percentný nárast. Po tomto roku sa rast objemu importov stabilizoval a postupne sa zvyšoval od 1,6 % v roku 2011 až po 5,4 % v roku 2015. Od roku 2016 možno sledovať stabilný pokles úrovne rastu objemov importov, z takmer štyroch percent na hodnotu okolo 2,7 %. V roku 2020 možno sledovať veľký prepád v objeme importov, nakoľko medziročná zmena znamenala pokles o takmer 18%. V ďalšom roku sledujeme iba veľmi mierny 1,6% nárast. Toto môže byť spôsobené aj novou dohodou o voľnom obchode, ktorá sa začala uplatňovať 1. januára 2021. Ako uvádzame v tejto práci už skôr, aj napriek faktu, že na všetok tovar je uplatňované nulové clo a aj obchod so službami je výrazne otvorenejší, ako je to v prípade štandardnej dohody GATS, rôzne formality a obmedzenia obchodu výrazne sťažujú v porovnaní s colnou úniou a jednotným trhom EÚ. Vývoj obchodu so službami je zjavne vo veľkom kontraste v porovnaní s rastom reálneho HDP, resp. HDP per capita, kde sa tieto ukazovatele zotavovali omnoho rýchlejšie. Až v predikcii roku 2022 možno badať výraznejšie oživenie obchodu pri skoro 10-percentnom náraste importov. Dôležitá je predikcia na ďalšie obdobie, ktoré už nie je ovplyvnené pandémiou. Z grafu môžeme vidieť, že rast importov je veľmi podobný obdobiu pred Brexitu a pred pandémiu. Podobne ako pri odhadoch rastu HDP nemožno jednoznačne určiť, že Brexit má výrazne pozitívny alebo negatívny efekt.

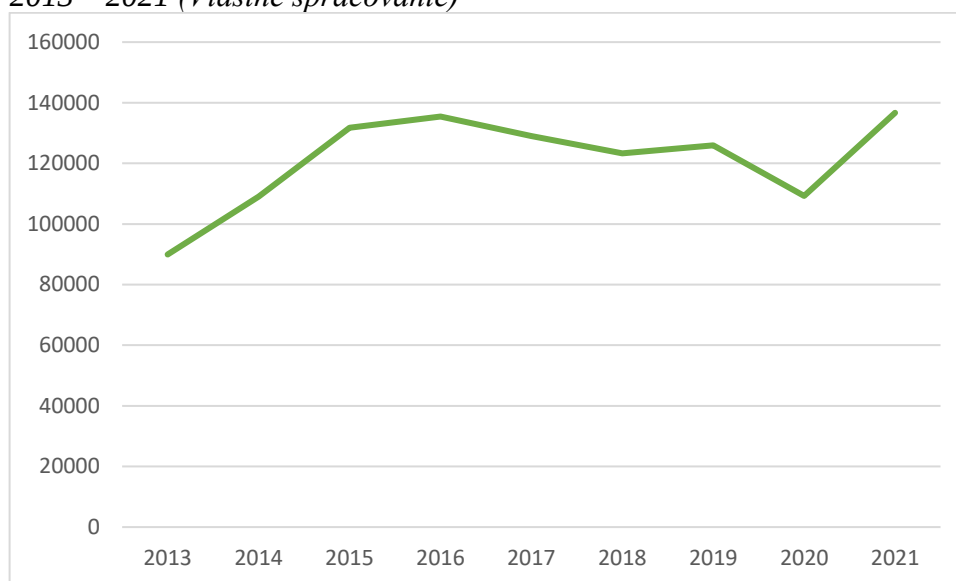
Graf 6 Medziročná zmena objemu exportov produktov a služieb v Spojenom kráľovstve 2007-2026 (%) (Vlastné spracovanie)

Zdroj údajov: IMF World Economic Outlook Database October 2021

Čo sa týka hodnoty exportov, môžeme porovnať niektoré kľúčové údaje s hodnotou zmeny importov. V roku 2008, zatiaľ čo objem importov bol už v takmer trojpercentnom medziročnom poklese, hodnota exportov stále bola v miernom raste. V roku 2010 bol nárast objemu importu niečo menej ako 8 %, zatiaľ čo nárast objemu exportu bol pod úrovňou 6 %. Veľmi zaujímavý je rok 2011 kde vidno značný rozdiel medzi nárastom v importe a exporte. Kým objem importu zaznamenal rast 1,63 %, objem exportu vzrástol medziročne až o 7,22%. V nasledujúcich rokoch možno sledovať stabilný trend, kedy objem importu rastie rýchlejšie ako objem exportu. Výnimkou sú roky 2017 a 2018, kedy export rástol medziročne rýchlejšie. Pri krízovom roku bol prepád exportov porovnateľne značný ako v prípade objemu importov. Aj údaje z pokrízových rokov 2021 a 2022 vyzerajú veľmi podobne, pričom nárast exportov v roku 2021 je ešte zanedbateľnejší ako pri importoch. Podľa predikcie do ďalších rokov by sa mal rast objemov importov a exportov stabilizovať a v zásade vyrovnať.

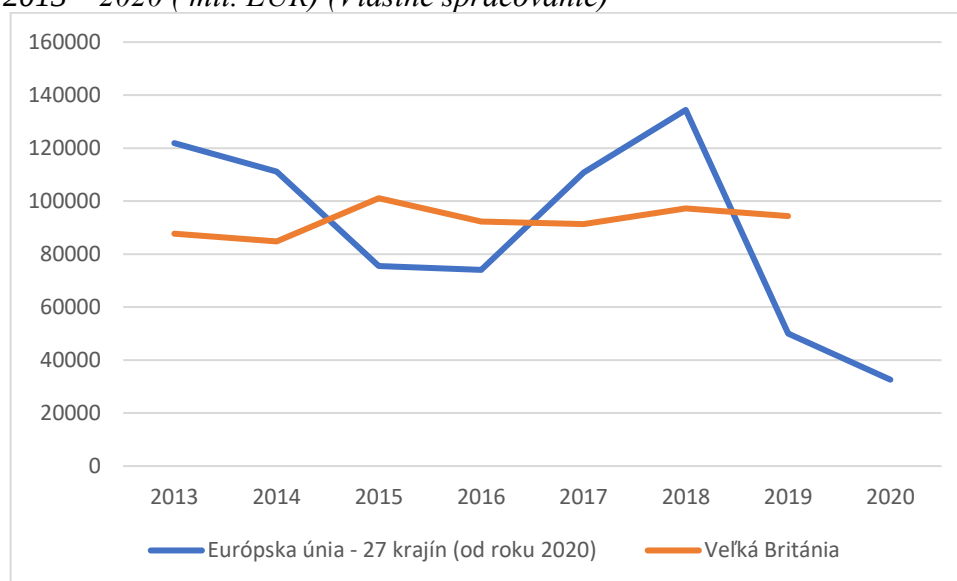
Graf 7 Obchodná bilancia EÚ – Veľká Británia v obchode s tovarmi (mil. EUR) v rokoch 2013 – 2021 (Vlastné spracovanie)

Zdroj údajov: Eurostat

Zelená krivka v grafe nám vyjadruje obchodnú bilanciu s tovarmi medzi Európskou Úniou a Veľkou Britániou v období rokov 2013-2021 v miliardách eur. Vidíme, že EU si udržuje pomerne vysokú aktívnu obchodnú bilanciu, t. j. exporty tovarov do Veľkej Británie prevažujú nad importmi z Veľkej Británie. Od roku 2013 do roku 2016 narástla z 90 miliárd eur až na maximum v hodnote 135 miliárd eur. Potom síce mierne začala klesať, no aj v roku 2019 dosiahla výrazne aktívny stav 126 miliárd eur. V krízovom roku 2020 klesla na 109 miliárd eur, no v roku 2021, teda v čase, v ktorom sa už od januára uplatňovala obchodná dohoda, dosiahla EU dokonca rekordnú aktívnu hodnotu obchodnej bilancie 137 miliárd eur, čím prekonalala aj predchádzajúce maximum z roku 2016. Ako príčiny vidíme uplatňovanie obchodnej dohody ktorá stanovuje nulové clá a kvóty na dovoz tovarov, avšak možno jednoznačne konštatovať, že poklesli importy z Veľkej Británie, nakoľko sa zrejme prejavila neúčast' na jednotnom trhu EU. Exporty do Veľkej Británie však zostali naďalej dostatočne vysoké.

Graf 8 Bilancia medzinárodného obchodu s tretími krajinami EÚ a Veľkej Británie v rokoch 2013 – 2020 (mil. EUR) (Vlastné spracovanie)

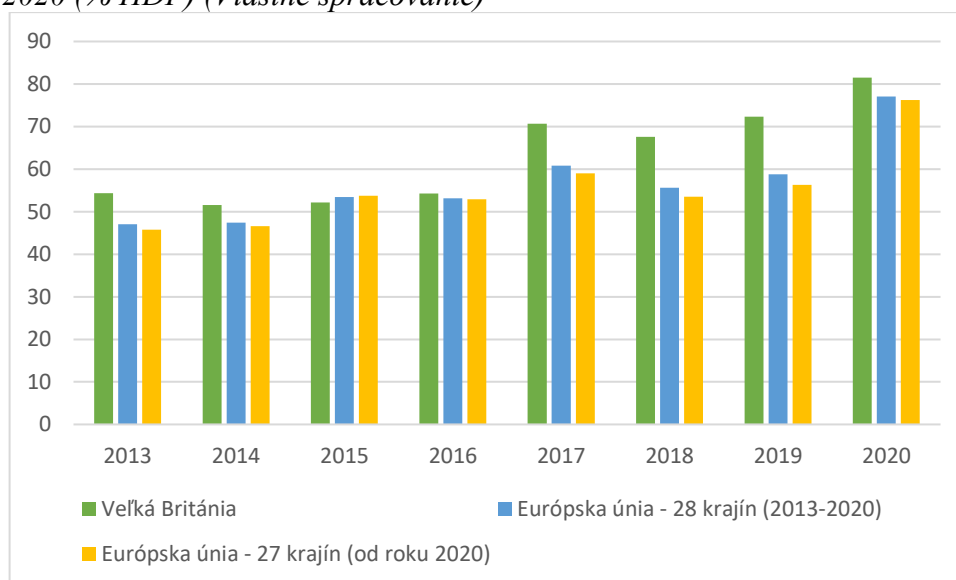
Zdroj údajov: Eurostat

Graf medzinárodného obchodu so službami vyjadruje prostredníctvom platobnej bilancie priebeh bilancie obchodu medzi EU a tretími krajinami a taktiež Veľkou Britániou a tretími krajinami. Ako prvé môžeme konštatovať, že či už Veľká Británia alebo EU si udržiavajú kladnú bilanciu obchodu so službami. Čo je na grafe zaujímavé je fakt, že nevidíme jednoznačný trend toho, kto má bilanciu lepšiu. Zatiaľ čo v rokoch 2013 a 2014 mala EU bilanciu viac ako 100 miliárd eur, Veľká Británia vykazovala kladnú hodnotu iba vo výške okolo 80 miliárd. Následne sa však situácia mení a oveľa lepšiu bilanciu dosahuje Spojené kráľovstvo a to počas rokov 2015 a 2016 konkrétne 101 miliárd eur proti 75 miliardám resp. 92 voči 74 miliardám. V rokoch 2017 a 2018 sa situácia opäť mení a lepšiu bilanciu má EU a to s rozdielom 20, resp. 37 miliárd eur. V tomto období sa už rokuje o vzťahoch po Brexite. Ako je známe, Veľká Británia má značné komparatívne výhody v produkcii služieb v rôznych oblastiach ako financie alebo bankovníctvo. Dá sa tak stanoviť predpoklad, že ako následok Brexitu a z obavy pred obchodnými bariérami sa Veľká Británia začala pri exporte svojich služieb viac orientovať na iné trhy ako ten európsky. V roku 2019 totiž vidno výrazný rozdiel v prospech Spojeného kráľovstva, 95 voči 50 miliardám. Eurostat už neuvádza údaje o Veľkej Británii z roku 2020 kvôli Brexitu, ale v prípade EU prišiel ďalší pokles na 32 miliárd eur. Nakoľko, ako sme už spomínali, Veľká Británia vďaka sile svojho terciárneho sektora môže využiť aj iné trhy, a tak sa jej efekt Brexitu a obmedzenia pri službách nemuseli dotknúť až do takej veľkej miery.

Čo sa týka priamych zahraničných investícií, v práci sa zameriavame na stav PZI v Spojenom kráľovstve a v EU, pričom sledovanie začíname v roku 2013, kedy bolo do EU prijaté Chorvátsko a zároveň bola súčasťou ešte aj Veľká Británia. Následne je v grafe uvedený aj stav PZI v EU bez Veľkej Británie, pričom matematicky platí, že súčet stavu PZI Veľkej Británie a Európskej dvadsať sedmičky sa rovná EU s Veľkou Britániou. Pre úplnosť dodajme že časové obdobie je ohraničené od roku 2013 do najnovších kompletných dát z roku 2020, dáta sú uvedené ako percento z HDP a zdrojom dát je databáza UNCTAD.

4.3. Vývoj stavu priamych zahraničných investícií

Graf 9 Stav prichádzajúcich PZI – porovnanie EÚ 27/28 a Veľkej Británie v rokoch 2013 – 2020 (% HDP) (Vlastné spracovanie)

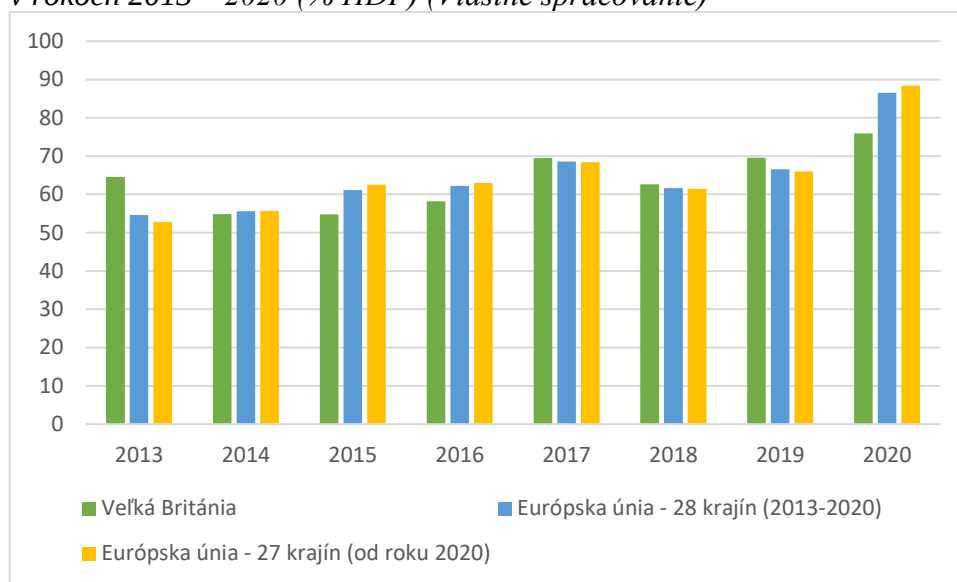

Zdroj údajov: UNCTAD

Prvý graf nám vyjadruje stav prichádzajúcich PZI, kde môžeme zreteľne vidieť výrazný nárast PZI v posledných rokoch. Ak začneme modrým stĺpcom, ktorý v grafe vyjadruje Spojené kráľovstvo, zatiaľ čo v rokoch 2013 až 2016 je stav prichádzajúcich PZI stabilne nad hranicou 50 % HDP, od roku 2017 sledujeme veľký nárast PZI, kedy v rokoch 2017, 2018 a 2019 sa pohybujeme tesne nad alebo tesne pod hranicou 70 % HDP. V roku 2020 ide dokonca o 81 % HDP. Podobné tendencie vidíme aj, keď popisujeme stav prichádzajúcich PZI v EU ako celku, t.j. aj s Veľkou Britániou. V roku 2013 začíname na úrovni 47 % HDP, následne v rokoch 2015 a 2016 sa dostávame na úroveň 53 % HDP, v roku 2017 dokonca nad 60 %, aby následne po miernom dvojročnom poklese hodnota

v roku 2020 dosiahla až 77 % HDP. Čo sa týka EÚ, kedy už nezvažujeme účasť Spojeného kráľovstva, môžeme badať mierne rozdiely v percentuálnom vyjadrení. V zásade možno vyvodiť konštatovanie, že neúčasť Veľkej Británie v EU by znížila stav prichádzajúcich PZI v rozmedzí od pár desiatín percenta do maximálne dvoch percent.

Graf 10 Stav PZI smerujúcich do iných ekonomík – porovnanie EÚ 27/28 a Veľkej Británie v rokoch 2013 – 2020 (% HDP) (Vlastné spracovanie)

Zdroj údajov: UNCTAD

Čo sa týka PZI smerujúcich do iných ekonomík, situácia je tu trochu pesterjšia. V prípade Veľkej Británie začíname na hodnote 64 %, následne v rokoch 2014-2016 vidno pokles pod 60-percentnú hranicu. V rokoch 2017 a 2019 sa dostávame na takmer 70 %, medzitým v roku 2018 je hodnota 62 % HDP. V roku 2020 je prekročených 70 %, konkrétne ide o hodnotu 75 % HDP. Čo sa týka EU, od roku 2013 vidno postupný rast z 54 % v roku 2013 na 68 % v roku 2017. Následne, podobne ako v prípade Spojeného kráľovstva hodnota mierne klesá, až napokon v roku 2020 vidíme skokový nárast až na 86 %. Keď sa pozrieme na tretí ukazovateľ, možno konštatovať, že vplyv Veľkej Británie nie je až tak výrazný, ako v prípade prichádzajúcich investícií. Ukazovateľ v podstate kopíruje predchádzajúce dva s tým, že Európska Únia sa zdá byť v tomto ohľade dostatočne silná na to, aby neúčasť Veľkej Británie nezohrala zásadnú úlohu čo sa týka prichádzajúcich PZI. Môžeme vidieť, že táto neúčasť štatistickými údajmi v zásade takmer nehýbe.

5 Výsledky práce a diskusia

Pri porovnávaní daných makroekonomických ukazovateľov sme dospeli k nasledovným záverom – pri pozorovaní vývoja rastu reálneho HDP Veľkej Británie sme zistili, že až na roky poznačené krízami, či už finančnou alebo pandemickou, je rast HDP pomerne stabilný, nehl'adiac na Brexit. Platí to aj pri predikcii smerom do blízkej budúcnosti. Keď porovnáme vývoj HDP Veľkej Británie s vývojom HDP v EU, môžeme v pre nás zaujímavom období konštatovať, že hoci vo Veľkej Británii sledujeme väčší medziročný nárast HDP ako pri EU, musíme dodať, že v predchádzajúcom roku 2020 bol prepád HDP v EU výrazne nižší ako tomu bolo vo Veľkej Británii. Mimo tieto krízové obdobia, ktoré teda môžeme definovať ako obdobie 2008-2009 a 2020-2022, nevidíme (ani v predikcii Medzinárodného menového fondu) výraznejšie zmeny v raste HDP a to ani v jednom, ani v druhom prípade, keď sa úroveň rastu HDP pohybuje stabilne okolo jedného až troch percent. Možno vyvodiť záver, že hoci mal Brexit určite vplyv na tvorbu HDP v oboch prípadoch, prípadné straty, ktoré z neho vyplynuli sú oba ekonomické celky schopné efektívne substituovať z iných zdrojov. Podobný priebeh možno vidieť aj v grafoch HDP per capita. Za najdôležitejší ukazovateľ v práci považujeme obchod s tovarmi a službami. Práve vzájomný obchod je z ekonomického hľadiska najdôležitejším aspektom Brexitu, čo dokazuje aj obsah obchodnej dohody medzi EU a Veľkou Britániou. Pripomenieme, že pri obchode s tovarmi sa uplatňujú nulové clá a kvóty, avšak Veľká Británia už nemôže ťažiť z účasti na jednotnom trhu EU. Isté obmedzenia sa tak naďalej uplatňujú. Čo sa týka obchodnej bilancie s tovarmi, z pohľadu EU sa jedná o kladnú obchodnú bilanciu, kde exporty dosť výrazne prevažujú nad importami. V roku 2021 mala EU dokonca najlepšiu obchodnú bilanciu za nami sledované obdobie. Hoci sa v dôsledku Brexitu nepochybne zhoršia podmienky pre vzájomný obchod, ten bude síce v menšom objeme, ale naďalej prebiehať. Obchodná dohoda, ako to popisujeme v predmetnej podkapitole síce kladie určité obmedzenia, stále je však liberálnejšia v porovnaní so scenárom obchodovania čisto podľa pravidiel WTO. Treba povedať, že zahraničný obchod či už EU alebo Veľkej Británie nezáleží len na vzájomnom obchode. Aj keby mal Brexit veľmi závažné negatívne účinky, stále je tu možnosť vykompenzovať obchod zameraním sa na iné globálne odbytové trhy. Aj keby klesla ponuka britských výrobkov na trhoch EU a naopak, stále by mohli byť exportované do iných krajín. To ukazujeme aj na grafoch objemu importov a exportov Veľkej Británie, ktoré síce silne prepádli v roku 2020, avšak následne sa vrátili na prijateľnejšiu úroveň (aj keď neprišlo k úplnému vyrovnaniu) a v budúcom období by sa

mali stabilizovať. Ako sme už spomínali, Veľká Británia má veľmi dobré predispozície a tradíciu pri poskytovaní služieb. Služby budú v dôsledku dohody obmedzené v budúcnosti o niečo viac ako tovary a v dôsledku Brexitu sa aj viaceré zahraničné spoločnosti presunuli radšej do EU. V práci sme zistili, že Británia mala v určitom období dokonca lepšiu bilanciu obchodu so službami ako zvyšné štáty EU. Opäť pri tom platí to čo pri tovaroch, že prípadné výpadky vzájomného obchodu so službami možno vynahradiť dopytom zo zahraničia a to v oboch prípadoch. Čo sa týka PZI, odchod Veľkej Británie z Únie znamená nepochybne ako sme už spomínali odchod niektorých spoločností z Británie. Napriek tomu sme zistili, že stav prichádzajúcich PZI do krajiny v roku 2020 bol dostatočne vysoký. Čo sa týka investícií do iných ekonomík, EU vykazovala v roku 2020 vyššie hodnoty ako Veľká Británia, ak sa pozrieme na vyjadrenie percent z HDP. Treba však povedať, že nedisponujeme dátami za rok 2021, takže efekt Brexitu nie je možné objektívne zhodnotiť.

Čo sa týka práce ako celku, snažili sme sa priblížiť vplyv Brexitu na ekonomické vzťahy Veľkej Británie a Európskej Únie. Tento hlavný cieľ sa nám podarilo splniť v rozsahu dostupných dát a taktiež v kombinácii s teoretickou časťou. Aby sme neboli nekritický, treba povedať, že vzhľadom na veľmi čerstvý vývoj udalostí ohľadom Brexitu, kedy Brexit ako taký začal existovať až po ukončení prechodného obdobia 1. januára 2021, nie je ešte možné celkovo posúdiť vplyv Brexitu na tieto vzájomné vzťahy. Snažili sme sa sústrediť najmä na obdobie rokov 2020-2022, kedy mohli byť identifikované prvé náznaky efektu Brexitu. Následne pomocou predikcie z databázy Medzinárodného menového fondu sme opísali (pri dostupných dátach), predikciu o daných ekonomických ukazovateľoch. Praktická časť nadviazala na predchádzajúcu teoretickú, kde veľmi dôležité bolo jednak priblíženie celého pozadia Brexitu, jednotlivých dohôd z ktorých vyplýval ako aj scenáre, ktoré považovali viacerí autori za relevantné. Týmto sme splnili aj čiastkové ciele stanovené v úvode práce. Hlavným záverom práce je konštatovanie, že hoci Brexit spôsobil rozruch z politického hľadiska a z toho ekonomického spočiatku taktiež spôsobil komplikácie, po asimilácii ekonomík na daný nový stav nebude podľa predikcie vplyv až taký veľký, ako o tom hovorili politici. Uplynula totižto ešte príliš krátka doba na to, aby sme mohli hovoriť o jasných kladoch alebo záporoch. Ako sme spomínali pri dôvodoch rozhodovania voličov, každý z nich sa rozhodol podľa toho, čo ho k voľbe motivovalo a tak občania Veľkej Británie musia počítať aj s budúcimi následkami svojej voľby. Brexit prinesie Veľkej Británii určite väčšiu slobodu pri uplatňovaní svojich vlastných politík doma i v zahraničí. Na druhej strane EU stratila jeden zo svojich hnacích motorov. Napokon môžeme konštatovať, že boli postavené určité bariéry obchodu, ktoré predtým neexistovalo, čo

z pohľadu medzinárodného obchodu nie je pozitívny fakt. V budúcnosti sa ukáže čo tento britský „protekciónizmus“ prinesie.

Záver

V danej práci sme analyzovali vplyv Brexitu na hospodárske vzťahy EÚ a Veľkej Británie. Začali sme teoretickým pozadím Brexitu, kde sme opísali názory jednotlivých proti sebe stojacich táborov ohľadom Brexitu. Následne sme popísali hlavné faktory, ktoré viedli voličov k danému rozhodnutiu. Popísali sme aj chronológiu politických udalostí, ktoré predchádzali Brexitu a diali sa na úrovni britskej a európskej politickej scény. Práca sa ďalej venovala atribútom dohody o vystúpení, ako aj možným scenárom, podľa ktorých sa mohol Brexit uskutočniť a aj odhad ich možných ekonomických dopadov. Venovali sme sa aj možnému vplyvu Brexitu na vzájomné obchodné vzťahy Slovenska a Veľkej Británie. V teoretickej časti sme sa venovali aj štruktúre obchodnej dohody medzi EÚ a Veľkou Britániou a napokon sme opísali vývoj obchodu medzi EÚ a Veľkou Britániou a prvé účinky obchodnej dohody. V praktickej časti sme opísali vývoj vybraných ekonomických ukazovateľov EÚ a Veľkej Británie pred a po Brexite. Výsledkom práce je konštatovanie, že hoci Brexit spočiatku mal negatívny efekt, po prispôbení ekonomík sa tento negatívny efekt znižuje a v budúcnosti nemožno vylúčiť aj pozitívne efekty.

Brexit sa po jeho uskutočnení stal určite jedným z fenoménov dnešnej doby. Od referenda v roku 2016 a tak trochu prekvapivému výsledku sa stal veľmi dôležitou témou na politickom, ekonomickom a diplomatickom poly. Pôvodne sa očakávalo, že samotný proces potrvá výrazne kratšie ako tomu napokon bolo. Táto práca zmapovala tento priebeh, priblížila kľúčové dohody a odkázala na úvahy viacerých autorov či už o dôvodoch voľby pre a proti Brexitu alebo na jeho rôzne ekonomické scenáre. Práve originalita a čerstvosť problematiky boli dôvodmi jej výberu, a preto by mala aj mala byť aj prínosom pre poznanie v danej téme, nakoľko bude jednou z prvých. Ja ako autor práce som sa pri jej písaní obohatil o nové poznatky, takže z môjho pohľadu práca splnila aj tento akademický účel. Snažili sme sa o čo najlepšie popísanie problematiky a jej efektov, avšak čo Brexit skutočne prinesie z dlhodobého hľadiska, sa ukáže až v najbližších rokoch.

Zoznam použitej literatúry

1. ADAM, R.G. *Brexit: Causes and Consequences* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2020. 300 s. [2022-03-19]. ISBN 978-3-030-22225-3. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-22225-3>.
2. AYELE, Y. - LARBALESTIER, G. - TAMBERI, N. POST BREXIT: TRADE IN GOOD AND SERVICES (II). [online]. 2021, 12 s. [cit. 2022-04-07]. Dostupné na: <https://blogs.sussex.ac.uk/uktpo/publications/post-brexit-ii-trade-in-goods-and-services/>.
3. BOOTH, S. et al. The Consequences, challenges & opportunities facing Britain outside EU. [online]. 2015. 116 s. [cit. 2022-04-16]. Dostupné na: <https://static.mediapart.fr/files/2016/05/25/brexit-etudeoe.pdf>.
4. CARL, N. - DENNISON, J. - EVANS, G. European but not European enough: An explanation for Brexit. In *European Union Politics* [online]. 2019, roč. 20, č. 2, s. 282 - 304. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116518802361>.
5. CLARKE, H.D. - GOODWIN, M. - WHITELEY, P. Why Britain Voted for Brexit: An Individual-Level Analysis of the 2016 Referendum Vote. In *Parliamentary Affairs* [online]. 2017. roč. 70, č. 3. s. 439 - 464. [cit. 2021-12-08]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1093/pa/gsx005>.
6. DE VILLE, F. - SILES-BRÜGGE, G. The Impact of Brexit on EU Trade Policy. In *Politics and Governance* [online]. 2019, roč. 7, č. 3, s. 7- 18. [cit. 2022-03-14]. Dostupné na: <https://doi.org/10.17645/pag.v7i3.2102>.
7. EBELL, M. - WARREN, J. The long-term economic impact of leaving the EU. In *National Institute Economic Review* [online]. 2016, roč. 236, s. 121 - 138. [cit. 2022-03-14]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/002795011623600115>.
8. EMERSON, M. Which Model for Brexit? In: DA COSTA CABRAL - N., RENATO GONÇALVES, J. - CUNHA RODRIGUES, N. eds. *After Brexit* [online]. Cham: Springer International Publishing, 2017. s. 167 - 188. [cit. 2022-03-08]. ISBN 978-3-319-66670-9. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/978-3-319-66670-9_9.
9. Európska komisia. Dohoda o obchode a spolupráci medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom. In *Európska komisia* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_sk.
10. Európska komisia. Questions & Answers: EU-UK Trade and Cooperation Agreement. In *Európska komisia* [online]. [2022-04-21]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2532.
11. Európska rada - Rada Európskej únie. Brexit. In *Európska rada - Rada Európskej únie* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-after-referendum/>.

12. Európska rada - Rada Európskej únie. Rokovania medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom o budúcom vzťahu. In *Európska rada - Rada Európskej únie* [cit. 2022-04-10]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-uk-negotiations-on-the-future-relationship/>.
13. FELBERMAYR, G. et al. *Economic Effects of Brexit on the European Economy* [online]. 2017. 43 s. [cit. 2021-03-25]. Dostupné na: <https://www.econstor.eu/handle/10419/219507>.
14. GABEL, M. - PALMER, H.D. Understanding variation in public support for European integration. In *European Journal of Political Research* [online]. 1995, roč. 27, č. 1, s. 3 - 19. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.1995.tb00627.x>.
15. HAKHVERDIAN, A. et al. Euroscepticism and education: A longitudinal study of 12 EU member states, 1973–2010. In *European Union Politics* [online]. 2013, roč. 14, č. 4, s. 522-541. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116513489779>.
16. HANTZSCHE, A. - KARA, A. - YOUNG, G. The economic effects of the UK government's proposed Brexit deal. In *The World Economy* [online]. 2019, roč. 42, č. 1, s. 5 - 20. [cit. 2022-03-08]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/twec.12770>.
17. HOOGHE, L. - MARKS, G. Calculation, Community and Cues: Public Opinion on European Integration. In *European Union Politics* [online]. 2005, roč. 6, č. 4, s. 419 - 443. [cit. 2022-03-06]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116505057816>.
18. HOOGHE, L. - MARKS, G. Does Identity or Economic Rationality Drive Public Opinion on European Integration? In *PS: Political Science & Politics* [online]. 2004, roč. 37, č. 3, s. 415 - 420. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1017/S1049096504004585>.
19. CHANG, W.W. Brexit and its economic consequences. In *The World Economy* [online]. 2018, roč. 41, č. 9, s. 7. [cit. 2022-03-09]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/twec.12685>.
20. IMF. Report for Selected Countries and Subjects. In: *IMF* [online]. [cit. 2022-04-21]. Dostupné na: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/weo-database/2021/October/weo-report>.
21. KIRBY, Jen. A short history of the long road to Brexit. In: *Vox* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné na: <https://www.vox.com/2020/1/31/21083573/brexit-news-boris-johnson-timeline-eu-uk>.
22. KIRBY, Jen. The UK and EU have a new Brexit agreement. But it's not a done deal yet. In: *Vox* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné na: <https://www.vox.com/world/2019/10/17/20918879/brexit-deal-boris-johnson-european-union-irish-backstop>.
23. KORDOS, M. British-Slovak Foreign Trade Relations: Consequences of Brexit. In *Marketing and Management of Innovations* [online]. 2019, č. 3, s. 341-353. [cit. 2022-01-01]. Dostupné na: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.3-26>.

24. MATTI, J. - ZHOU, Y. The political economy of Brexit: explaining the vote. In *Applied Economics Letters* [online]. 2017, roč. 24, č. 16, s. 1131-1134. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1080/13504851.2016.1259738>.
25. RAY, L. When Parties Matter: The Conditional Influence of Party Positions on Voter Opinions about European Integration. In *The Journal of Politics* [online]. 2003, roč. 65, č. 4, s. 978-994. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1111/1468-2508.t01-1-00121>.
26. SEELY, A. et al. The October 2019 EU UK Withdrawal Agreement. [online]. 2022. 57 s. [cit. 2022-03-13]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8713/>.
27. Statistics | Eurostat. In Eurostat [cit. 2022-04-24]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tec00115/default/table?lang=en>.
28. Statistics | Eurostat. In Eurostat [cit. 2022-04-24]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en.
29. Statistics | Eurostat. In Eurostat [cit. 2022-04-24]. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tet00021/default/table?lang=en>.
30. Statistics | Eurostat. In Eurostat [cit. 2022-04-24]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_its6_det/default/table?lang=en.
31. TETLOW, G. - STOJANOVIC, A. Understanding the economic impact of Brexit. [online]. 2018. 80 s. [cit. 2022-04-20]. Dostupné na : <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publications/understanding-economic-impact-brexit>.
32. UNCTAD. Beyond 20/20 WDS - Table view - Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual. In: UNCTADSTAT [online]. [cit. 2022-04-24]. Dostupné na: <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx>.
33. VÖSSING, K. Transforming public opinion about European integration: Elite influence and its limits. In *European Union Politics* [online]. 2015, roč. 16, č. 2, s. 157 - 175. [cit. 2022-03-21]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1465116515572167>.
34. WARD, M. Statistics on UK-EU trade. [online]. 2022. 26 s. [cit. 2022-04-07]. Dostupné na: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-7851/>.
35. WHALE, S. - ARNETT, G. How Brexit and the pandemic changed UK trade in 4 charts. In *POLITICO* [online]. [cit. 2022-04-11]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/how-brexit-and-the-pandemic-changed-uk-trade/>.